

K O E N E N

KLAAGSCHRIFT I (VP/TROTS): ART 13 EVRM, ART 1 EVRM, ART 1 PROTOCOL 15 EVRM en ART 3 PROTOCOL 1 EVRM SCHENDINGEN DOOR NEDERLANDSE RECHTER (ABRvS), WETGEVER, BESTUURSORGAAN (KIESRAAD)

Aan het Europees Hof van de Rechten van de Mens

Edelachtbaar College,

Hierbij dient ondergetekende (mr. L.H.W.M. Koenen) namens klager, de **VROUWEN PARTIJ**, een rechtspersoonlijkheid bezittende politieke partij, vier klachten in tegen de **STAAT DER NEDERLANDEN**, wegens schending van art. 13 EVRM, art. 1 EVRM, art. 1 Protocol 15 EVRM en art. 3 Protocol 1 EVRM door drie Nederlandse overheidslichamen (de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, de wetgever en de Kiesraad).

Een inhoudelijk vrijwel gelijk klaagschrift tegen de Staat der Nederlanden is/wordt ingediend op verzoek van **TROTS OP NEDERLAND** (hierna TROTS), een andere rechtspersoonlijkheid bezittende Nederlandse politieke partij.

Wetenschappelijk objectief is vastgesteld - zie de citaten vermeld in Bijlage 1 bij dit klaagschrift - dat in Nederland inmiddels al meerdere decennia lang naleving van het EVRM door de overheid substantieel onvoldoende wordt gecontroleerd, schendingen onvoldoende worden vastgesteld. Dit geldt voor alle drie de machten in Nederland, zowel de wetgever, het bestuur als de rechtsprekende macht. Het belang van alle mensen die nu/na nu in Nederland verblijven, is dan ook gediend met een grondige, juiste beoordeling van de vier klachten in onderhavig klaagschrift. Evident is, dat dit belang ook naar het oordeel van klager de individuele belangen van klager zelf ver overstijgt. Zowel de diverse, ongewenste oorzaken (waarvan het bestaan van art. 120 Gw, dat rechterlijke toetsing van wetten aan de Grondwet verbiedt, vide daarover klacht 4, er slechts één is) als de effecten daarvan verdienen vaststelling en oplossing. De wens wordt uitgesproken dat de procedure bij het EHRM n.a.v. onderhavige klachten hiertoe een bijdragen kan leveren.

De Kiesraad besluit in zijn beslissingen van 3 februari 2017 (o.m.) de Vrouwen Partij en TROTS niet mee te laten doen aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer van 15 maart 2017, wegens het niet betaald zijn van de waarborgsom en het niet ingeleverd zijn van ondersteuningsverklaringen, beide zijnde in de Kieswet verplicht gestelde vereisten om mee te mogen doen aan de verkiezingen. Het daartegen door beide partijen ingestelde beroep wordt door de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State in zijn uitspraken van 13 februari 2017 ongegrond geoordeeld, daarbij het beroep op het EVRM verwerpend.

Het klaagschrift bestaat uit twee onderdelen en bijlage 1: Onderdeel 1 is deze tekst. In onderdeel 2 van dit klaagschrift worden de klachten nader toegelicht en onderbouwd, met verwijzing naar processtukken, EHRM-jurisprudentie en doctrine. Het bestaan van de plichten uit de 'Plichtencatalogus' (lijst met rechterlijke plichten, die voortvloeien uit art. 13 EVRM, vermeld hieronder in klacht 1) wordt daarmee bewezen. Tevens staan in onderdeel 2 de bewijzen van de feiten, die hieronder in het klaagschrift worden gesteld. Bijlage 1 bevat

K O E N E N

de citaten uit genoemde processtukken, jurisprudentie en doctrine (gezaghebbende wetenschappelijke publicaties).

Dossierstukken

De dossierstukken behorend bij dit klaagschrift staan vermeld op bijlage 2 (lijst dossierstukken). Daartoe behoren o.m. het gewraakte besluit van de Kiesraad van 3 februari 2017, het beroepschrift van klager tegen dat besluit, het proces-verbaal van de zitting van de ABRvS van 10 februari 2017 en de uitspraak van 13 februari 2017.

Onderdeel 1

Inhoud klaagschrift onderdeel 1:

- I: Klacht 1 t/m 4 (opsomming)
- II: Inleiding (kernpunten klaagschrift / samenvatting klachten)
- III: Klachten 1 t/m 4 (korte toelichting)
- IV: Conclusies/constateringen m.b.t. klacht 1 t/m klacht 4

Onder EVRM wordt hieronder in voorkomende gevallen mede verstaan de van toepassing zijnde bij het verdrag horende protocollen.

Ad I: Klachten 1 t/m 4 (opsomming)

Klacht 1: Schending EVRM door Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS): Schending van art. 13 EVRM door de ABRvS, door het niet vaststellen en het niet nakomen van de rechterlijke plichten, die bestaan op grond van art. 13 EVRM. Hierdoor heeft klager niet de rechtsbescherming gekregen die op grond van art. 13 EVRM vereist was.

Klacht 2: Schending EVRM/Protocol door de wetgever (vaststelling/instandhouding Kieswetsartikelen zonder EVRM toetsing): Klacht 2 bestaat uit twee onderdelen. Klachtonderdeel 2.1: Schending van art. 1 EVRM, mogelijk tevens van art. 3 Protocol 1 EVRM door de wetgever, wegens het nalaten in/na 1988 nieuwe Kieswetsartikelen te toetsen op verenigbaarheid met art. 3 Protocol 1 EVRM. Klachtonderdeel 2.1: Schending van art 1 EVRM, mogelijk tevens van art. 3 Protocol 1 EVRM, door de wetgever, wegens het nalaten na 1988 op diverse momenten bestaande Kieswetsartikelen, die (door gewijzigde omstandigheden) mogelijk een inbreuk op het EVRM zijn te herbeoordelen op mogelijke onverenigbaarheid met art. 3 Protocol 1 EVRM. Hierdoor hebben met het EVRM mogelijk strijdige wetsartikelen voortbestaan. De wetgever heeft die plichten sinds 1988 volledig chronisch geschonden. Ook m.b.t. andere wetten dan de Kieswet.

Klacht 3: Schending EVRM/Protocol door de Kiesraad (vaststelling besluit uitsluiting partij deelname verkiezingen): Schending van art. 1 EVRM, mogelijk tevens van art. 3 Protocol 1 EVRM door Kiesraad, door besluit 3 februari 2017 niet te toetsen aan het EVRM, inclusief nalaten belangenafweging, die verplicht voortvloeit uit art. 1 EVRM juncto art. 3 Protocol 1 EVRM.

K O E N E N

Klacht 4: Schending EVRM/Protocol door de wetgever (vaststelling/instandhouding art. 120 Gw): Schending van art. 1 EVRM, art. 1 Protocol 15 EVRM en het EVRM-rechtsbeginsel 'Rule of Law' door de wetgever door de vaststelling en instandhouding van art. 120 Gw. Art. 120 Gw bestaat sinds 1983 t/m heden, vooralsnog ook na heden. Sinds de vaststelling in 1983 van art 120 Gw kan hierdoor al ruim dertig jaar plaatsvinden en vindt plaats schending van mensenrechten (vermeld in de Grondwet en het EVRM) middels wetgeving door de wetgever, zonder dat de rechter hiertegen iets kan/mag, tenzij schending van het EVRM is gesteld/vastgesteld.

Ad II: Inleiding (kernpunten klaagschrift / samenvatting klachten)

-II.1: Doelen klaagschrift (relevantie klachten 1 t/m 4)

-II.2: Belangen klagers (bij EHRM klachten)

Ad II.1: Doelen klaagschrift (relevantie klachten 1 t/m 4): Klager heeft met het klaagschrift de volgende doelen: (1) Het dienen van de eigen belangen, vermeld onder ad II.2 hieronder. (2) Vaststelling van de stand van zaken EVRM-rechtsbescherming, door wetgever, bestuur, rechter in Nederland ondermaats (3) Oorzaken vaststellen van de ondermaatse nakoming van art 13 EVRM door d rechter, ondermaatse nakoming van art. 1 EVRM plicht door de wetgever. (4) Vaststelling door het EHRM van twee normenkaders: art. 13 EVRM plichten lijst, art. 3 Protocol 1 EVRM plichten lijst. (5) Einddoel: op nationaal niveau betere preventieve en correctieve rechtsbescherming, waardoor tevens de werklust van het EHRM daalt. (6) Effect einddoel: Rehabilitatie van de drie machten van de ondermaatse, niet EVRM-conforme werkelijkheid in Nederland tot nu toe. Aanzien en vertrouwen van de burgers in de machten zullen door deze niet meer ondermaatse performance van deze machten stijgen.

Ad II.2: Belangen klagers (bij EHRM klachten): Klager heeft met het klaagschrift de volgende belangen: (1) Directe belang bij de vaststelling van de onrechtmatige, zware benadeling van klager door de onrechtmatige uitsluiting van deelname van klager aan de Tweede Kamer verkiezingen van 15 maart 2017 in het besluit van 3 februari 2017 van de Kiesraad. Onrechtmatig, omdat het besluit is genomen op grond van twee in de Nederlandse context met het EVRM strijdige Kieswetsartikelen. Klager had geen geld, geen voldoende partijorganisatie om aan twee van de eisen (waarborgsom en ondersteuningsverklaringen), die de Kieswet stelt te voldoen. Schadevergoeding kan deze benadeling niet meer herstellen. (2) Belang van klager bij vaststelling van de onrechtmatigheid/ongewenstheid van het onderliggende doel van de wetgever met de bestaande kiesdrempels in de Kieswet: het weren van nieuwe partijen door zittende partijen/wetgever (gevestigde macht). Deze vaststelling is van belang, vanwege het partijdoel van klager om de gevestigde macht te corrigeren, vrouwen meer beïnvloedingsmacht te geven. Dit belang zal bij de komende verkiezingen daarna dan gerealiseerd kunnen worden. (3) Mee kunnen doen aan verkiezingen door de natuurlijke personen die achter de partij staan, na gegrond beoordeling van de klachten. Dit belang zal bij de komende verkiezingen daarna dan gerealiseerd kunnen worden. (4) Politiek bedrijven avant la lettre, dit vanwege doel 2 en de wens tot afschaffing van art. 120 Gw, als politiek doel.

K O E N E N

#Citaat 1: (Minister Buitenlandse Zaken Nederland, 21 juni 2013): "*Vrouwen vormen nog steeds een minderheid in de politiek, de overheid en het bedrijfsleven, ook in Nederland.*" Vrouwen positie verbeteren in de buitenlandse politiek is een doel van de Nederlandse overheid. (Klager) Positieve discriminatie t.b.v. de werkelijke verbetering/verkrijging van positie vrouwen in de binnenlandse politiek betekent dat voor de Vrouwen Partij de Kieswet drempels waarborgsom en ondersteuningsverklaringen niet mogen gelden.

Ad III: Klachten 1 t/m 4 (korte toelichting)

Ad Klacht 1: Schending EVRM door Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS): Schending van art. 13 EVRM door de ABRvS, door het niet vaststellen en het niet nakomen van de rechterlijke plichten, die bestaan op grond van art. 13 EVRM. Hierdoor heeft klager niet de rechtsbescherming gekregen die op grond van art. 13 EVRM vereist was.

Korte toelichting klacht 1: Schending van art.13 EVRM door de ABRvS, vanwege het niet vaststellen en niet nakomen van de rechterlijke plichten, die i.c. bestaan op grond van art. 13 EVRM (13) en art. 13 EVRM juncto art. 3 Protocol 1 EVRM (13+3P1). De i.c. bestaande rechterlijke plichten tezamen worden hier genoemd de 'Plichtencatalogus'. De ABRvS heeft deze plichten miskent. Hierdoor heeft klager niet de rechtsbescherming gekregen die op grond van art. 13 EVRM vereist was. Ook indien uiteindelijk geen schending door de wetgever c.q. Kiesraad van art. 3 Protocol 1 EVRM geconstateerd zou kunnen worden - i.c. uitdrukkelijk quod non! - is sprake van schending van art. 13 EVRM. Daarvoor volstaat het niet/onvoldoende vaststellen c.q. nakomen door de ABRvS van de rechterlijke plichten, voor de gegrondheid van klacht 1. I.c. had nakoming van deze plichten door de ABRvS wel geleid tot constatering van de schending door de Kiesraad (besluit van 3 februari 2017) en de wetgever (diverse artikelen van de Kieswet) van art. 3 Protocol 1 EVRM.

Plichtencatalogus: Deze twee bronnen (art. 13 / art. 13+3 P1) tezamen geven als normatief kader, door de ABRvS in acht te nemen, de volgende rechterlijke plichten. Slechts de plichten die niet/onvoldoende onderkend c.q. nagekomen zijn, worden hier vermeld:

- Plicht 1: Recht (plichten) vaststellingsplicht
- Plicht 2: Feiten vaststellingsplicht
- Plicht 3: Toetsingscriteria/beoordelingsomvang vaststellingsplicht
- Plicht 4: Toetsingsintensiteit/beoordelingsintensiteit vaststellingsplicht
- Plicht 5: Materiële toetsingsplicht/beoordelingsplicht
- Plicht 6: Belangenafweging beoordelingsplicht c.q. eigen belangenafweging uitvoeringsplicht (inclusief vaststelling van de i.c. juiste beoordelingsintensiteit (marginale toetsing of strengere toetsing).

Schending van art 13 EVRM bestaat uit twee gedeelten:

- 1e schending art 13 EVRM door het niet vaststellen van alle i.c. bestaande rechterlijke plichten (Plichtencatalogus), plichten bij de toetsing van wet/maatregel aan het EVRM in acht te nemen. Immers, daardoor is er een ondermaatse toetsing, en dus geen effectieve rechtsbescherming, dus schending van art. 13 EVRM.

K O E N E N

-2e schending art 13 EVRM door het niet nakomen van alle i.c. bestaande rechterlijke plichten, bij de toetsing van wet/maatregel aan het EVRM in acht te nemen. Immers, ook dan is er een ondermaatse toetsing, en dus geen effectieve rechtsbescherming, dus schending van art. 13 EVRM.

Ondermaats toetsen betekent het niet voldoende, niet effectieve rechtsbescherming bieden. Dus schending van art. 13 EVRM.

Ad Klacht 2: Schending EVRM/Protocol door de wetgever (vaststelling/instandhouding Kieswetsartikelen zonder EVRM toetsing): Klacht 2 bestaat uit twee onderdelen.

Klachtonderdeel 2.1: Schending van art. 1 EVRM, mogelijk tevens van art. 3 Protocol 1 EVRM door de wetgever, wegens het nalaten in/na 1988 nieuwe Kieswetsartikelen initieel te toetsen op verenigbaarheid met art. 3 Protocol 1 EVRM. Klachtonderdeel 2.2: Schending van art. 1 EVRM, mogelijk tevens van art. 3 Protocol 1 EVRM, door de wetgever, wegens het nalaten na 1988 op diverse momenten bestaande Kieswetsartikelen, die (door gewijzigde omstandigheden) mogelijk een inbreuk op het EVRM zijn, te herbeoordelen op mogelijke onverenigbaarheid met art. 3 Protocol 1 EVRM. Hierdoor hebben met het EVRM mogelijk strijdige wetsartikelen voortbestaan. De wetgever heeft die plichten sinds 1988 volledig chronisch geschonden. Ook m.b.t. andere wetten dan de Kieswet.

Korte toelichting Klachtonderdelen 2.1 en 2. 2:

Klachtonderdeel 2.1: Voorgenomen wetsartikelen niet toetsen aan EVRM: Schending van art 1 EVRM, mogelijk tevens van art. 3 Protocol 1 EVRM door de wetgever, wegens het nalaten in/na 1988 in de diverse MvT's en tijdens de parlementaire behandelingen van **nieuwe** Kieswetsartikelen, die mogelijk een inbreuk op het EVRM zijn initieel te toetsen op mogelijk onverenigbaarheid met art. 3 Protocol 1 EVRM. Dit is de initiële, preventieve toetsingsplicht: Plicht wetgever tot toetsen van voorgenomen wetsartikelen op verenigbaarheid met het EVRM.

Klachtonderdeel 2.2: Bestaande wetsartikelen niet toetsen aan EVRM: Schending van art. 1 EVRM, mogelijk tevens van art. 3 Protocol 1 EVRM, door de wetgever wegens het nalaten na 1988 op diverse momenten **bestaande** Kieswetsartikelen, die initieel reeds c.q. thans (door gewijzigde omstandigheden) mogelijk/zeker een inbreuk op het EVRM zijn te toetsen op mogelijke onverenigbaarheid met art. 3 Protocol 1 EVRM. Dit is de chronische, voortdurende herbeoordelingplicht: Plicht van de wetgever tot herbeoordeling van bestaande wetgeving op mogelijke onverenigbaarheid met het EVRM, telkens indien daartoe reden is, dit mogelijk noodzakelijk is. Mogelijk noodzaak is vaststelbaar op grond van de wetenschap bij de wetgever van EVRM-relevante feiten (wethistorische feiten, zoals het ontbreken van initiële toetsing door de wetgever van wetsartikelen aan het EVRM, andere feiten). Relevante nieuwe feiten, mogelijk reden voor herbeoordeling van diverse bestaande Kieswetsartikelen op verenigbaarheid met het EVRM zijn o.a. het afschaffen van de stemmachines en het bestaan van een nieuw stembiljet, waardoor de in 1988 door de wetgever gestelde argumenten (belangen) tot het beperken van het aantal politieke partijen dat deelneemt aan de verkiezingen herbeoordeeld dienen te worden. Onderdeel van de herbeoordelingplicht is

K O E N E N

de alertheidplicht: Plicht wetgever om alert te zijn op mogelijk bestaande noodzaak tot (her)beoordeling door de wetgever van bestaande wetsartikelen op verenigbaarheid met het EVRM. Voornoemde plichten (initiële toetsingsplicht, herbeoordelingplicht en de alertheidplicht) zijn alle drie ambtshalve plichten van de wetgever, voortvloeiend uit de art. 1 EVRM nalevingplicht. De wetgever heeft die plichten sinds 1988 volledig chronisch geschonden.

Ad Klacht 3: Schending EVRM/Protocol door de Kiesraad (vaststelling besluit uitsluiting partij deelname verkiezingen): Schending van art. 1 EVRM, mogelijk tevens van art. 3 Protocol 1 EVRM door Kiesraad, door het besluit 3 februari 2017 niet te toetsen aan het EVRM, inclusief nalaten van een belangenafweging, die verplicht voortvloeit uit art. 1 EVRM juncto art. 3 Protocol 1 EVRM.

Korte toelichting Klacht 3: Schending van art. 1 EVRM, mogelijk tevens van art. 3 Protocol 1 EVRM door de Kiesraad, wegens het nalaten tot toetsen van door de Kiesraad toe te passen bestaande Kieswetsartikelen op verenigbaarheid met het EVRM. Deze plicht, op grond van art. 1 EVRM en art. 94 Gw bestaand, ook voor bestuursorganen, verplicht tot toetsing van het eigen te nemen besluit van 3 februari 2017 aan art. 3 Protocol 1 EVRM/ander EVRM-recht. Uit het besluit van 3 februari 2017 blijkt dat de Kiesraad deze toetsing niet heeft verricht. Daarmee staat de schending van art. 1 EVRM vast. Onderdeel van deze toetsingsplicht is de belangenafwegingplicht: Plicht van het bestuursorgaan op grond van art. 1 EVRM en art. 1 EVRM juncto art. 3 Protocol 1 EVRM om een belangenafweging in het voorliggende geval te verrichten. Belangenafweging was i.c. nog meer geboden, gelet op de onomkeerbaarheid van de schade door het voorgenomen besluit.

Ad Klacht 4: Schending EVRM/Protocol door de wetgever (vaststelling/instandhouding art. 120 Gw): Schending van art 1 EVRM, art. 1 Protocol 15 EVRM en EVRM-rechtsbeginsel '*Rule of Law*' door de wetgever door de vaststelling en instandhouding van art. 120 Gw. Art. 120 Gw bestaat sinds 1983 t/m heden, vooralsnog ook na heden. Sinds de vaststelling in 1983 van art. 120 Gw kan hierdoor al ruim dertig jaar plaatsvinden en vindt plaats schending van mensenrechten (vermeld in de Grondwet en het EVRM) middels wetgeving door de wetgever, zonder dat de rechter hiertegen iets kan/mag, tenzij schending van het EVRM is gesteld/vastgesteld.

Korte toelichting Klacht 4: Schending van art. 1 EVRM, art. 1 Protocol 15 EVRM en EVRM-rechtsbeginsel '*Rule of Law*' door de wetgever door de vaststelling en instandhouding van art 120 Gw. De maximale verzekeringsplicht en resultaatsverplichting ex art. 1 EVRM en het subsidiariteitsbeginsel van art. 1 Protocol 15 EVRM impliceren (vestigen) een afschaffingplicht voor wetgeving, die verminderde waarborging van EVRM-rechten veroorzaakt (i.c. plicht tot afschaffen art. 120 Gw). Subsidiariteitsbeginsel: Primaire taak van de verdragstaten is om zelf, op nationaal niveau (nationale wetgever) ex art. 1 Protocol 15 EVRM juncto art. 1 EVRM de EVRM-rechten volledig te waarborgen/verzekeren en te garanderen. Afschaffingplicht: Plicht om wetten af te schaffen, die na afschaffing (in)direct tot gevolg hebben dat de waarborging van EVRM-rechten toeneemt. De afschaffingplicht vloeit daarmee vaststaand voort uit de genoemde drie plichten. Afschaffen art. 120 Gw

K O E N E N

vermindert het voortbestaan in Nederland van wetten die de Grondwet (en daarmee vaak ook het EVRM) schenden. Bestaan van art. 120 Gw leidt tot voortbestaan in Nederland van wetten die de Grondwet (en daarmee vaak ook het EVRM) schenden. Daarmee is art. 120 Gw een met art. 1 EVRM strijdig wetsartikel. De 'Rule of law' is een algemeen rechtsbeginsel dat volgens het EVRM de verdragsstaten in acht dienen te nemen. Het (voort)bestaan van art. 120 Gw is dan ook tevens in strijd met dit EVRM-rechtsbeginsel. Sinds de vaststelling in 1983 van art. 120 Gw kan hierdoor al ruim dertig jaar plaatsvinden en vindt plaats schending van mensenrechten (vermeld in de Grondwet en het EVRM) middels wetgeving door de wetgever, zonder dat de rechter hiertegen iets kan/mag, tenzij schending van het EVRM is gesteld/vastgesteld.

Ad IV: Conclusies/constatering m.b.t. klacht 1 t/m klacht 4

Juridische consequenties van toewijzing klachten door EHRM: Bij toewijzing van de klachten staat juridisch o.m. navolgende vast:

- Consequentie 1: Verdragsschendingen door Nederland: Schendingen EVRM recht door drie overheidslichamen.
- Consequentie 2: Onrechtmatige Nederlandse wetgeving: Onrechtmatigheid van Kieswetsartikelen en art. 120 Gw.
- Consequentie 3: Onrechtmatige daden: Onrechtmatige daden (art. 6:162 BW) door Nederlandse overheid gepleegd jegens klager en veel anderen in de Nederland.
- Consequentie 4.1: Rechtsherstel: Wijziging Kieswetsartikelen en afschaffing art. 120 Gw (plicht ontstaat hiertoe).
- Consequentie 4.2: Rechtsherstel: Schadevergoeding betalen aan klager (plicht ontstaat hiertoe).

Conclusie m.b.t. Klacht 1: ABRvS

1: **Conclusies (kwantitatief)**: De Afdeling Rechtspraak van de Raad van State heeft zeer ruim art. 13 EVRM geschonden, door slechts in zeer beperkte mate de toetsingsplichten te onderkennen als bestaand. Indien de slechte kwaliteit van de wél verrichte rechterlijke toetsing erbij wordt betrokken, staat vast een zeer substantiële schending door dit college van art 13 EVRM.

2: **Conclusie/constatering (kwalitatief)**: Uit het p.v. van de zitting/de uitspraak van de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State van 13 februari 2017 blijkt dat dit rechterlijk college nauwelijks blij heeft gegeven zich van de bestaande toetsingsverplichtingen (in het algemeen en in casu bestaand) bewust te zijn geweest, deze nauwelijks heeft toegepast bij de beoordeling van de Kieswetsartikelen en het Kiesraad besluit. Daarmee staat de schending van art. 13 EVRM door de Staat der Nederlanden, in casu door de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State, met het geven van die uitspraak vast. Die uitspraak is daarom onrechtmatig, dient na uw uitspraak vernietigd te worden.

2a: **Verklaringen voor art. 13 EVRM schending**: Dit is te verklaren door de volgende factoren:

- Verklaring 1: Gebrek aan rechtskennis: Gebrek aan kennis bij de rechters van het bestaan en inhoud van deze plichten;

K O E N E N

-Verklaring 2: Partijdigheid: Partijdigheid van de rechters (het kiezen voor belangen wetgever/bestuursorgaan i.p.v. voor belangen van de rechtzoekenden, daadwerkelijke rechtsbescherming);

-Verklaring 3: Trias politica misvatting/ontbreken besef van Rule of Law, rechtsstaat als hoogste norm: Misvatting van de rechters dat rechtspreken niet mag, indien dit betekent oordelen over de rechtmatigheid van wetgeving en besluiten van bestuursorganen, omdat daarmee de rechter dan op de stoel van wetgever of bestuur gaat zitten, zijnde vermeend in strijd met de scheiding der machten in Nederland. Dit, terwijl de overwegingen van de civiele rechter in de recente Urgenda-zaak duidelijk aantonen dat dit een misvatting is, er legio andere eerdere uitspraken zijn, waarin de rechter tot onrechtmatigheid heeft geoordeeld van overheidswetgeving of bestuur, waaruit blijkt dat het ruimste kader, de hoogste norm in acht te nemen is de '*Rule of law*', het feit dat Nederland een rechtsstaat is, waartoe behoort art. 94 Gw, welk artikel verplicht tot rechterlijke vaststelling van de onrechtmatigheid van wetten en bestuursbesluiten, indien die strijd zijn met internationaal recht, waaronder het EVRM.

-Verklaring 4: Art. 13 EVRM catalogus toetsingsplichten ontbreekt: Ontbreken vooralsnog van een strenge EHRM-uitspraak, waarin de 6 plichten zijn bevestigd als bestaand, en door nationale rechters in acht te nemen, op straffe van schending van art. 13 EVRM (het niet geven van effectieve rechtsbescherming).

#Citaat 2: (Doctrines) Oorzaken van de terughoudende toetsing in Nederland aan het EVRM zijn o.a. onvoldoende kennis, beleidsdoelstellingen boven recht, terughoudendheid rechter jegens de wetgever, naast misbruik/verkeerde visie over Margin of Appreciation.

#Citaat 3: (Wetenschap) Oorzaken van de terughoudende toetsing in Nederland aan het EVRM zijn o.a. misbruik/verkeerde visie rechter van Margin of Appreciation.

#Citaat 4: (Doctrines) Oorzaken van de onvoldoende toetsing in Nederland aan het EVRM in wetgevingsproces zijn o.a. primaat geven aan beleidsdoelstellingen, gebrek aan kennis.

#Citaat 5: (Doctrines) Ook de rechtsontwikkeling is gebaat bij een meer assertieve rechter.

Tot zover onderdeel 1 van het klaagschrift. In onderdeel 2 van het klaagschrift worden de klachten nader toegelicht en onderbouwd, met verwijzing naar processtukken, EHRM-jurisprudentie en doctrine. Het bestaan van de plichten uit de 'Plichtencatalogus' (lijst met rechterlijke plichten, die voortvloeien uit art. 13 EVRM) wordt daarmee bewezen. Tevens staan in onderdeel 2 de bewijzen van de feiten, die hieronder in het klaagschrift worden gesteld.

Bijlage 1 bevat de citaten uit genoemde processtukken, jurisprudentie en doctrine (gezaghebbende wetenschappelijke publicaties).

Namens klager,

mr. L.H.W.M. Koenen
Haarlem, 5 juli 2017

K O E N E N

ONDERDEEL 2 KLAAGSCHRIFT: NADERE TOELICHTING EN ONDERBOUWING KLACHTEN

Toelichting klaagschrift Vrouwen Partij, ingediend in juli 2017 bij het EHRM, houdende klachten wegens schending door Nederland (rechter, bestuursorgaan en de wetgever) het EVRM, o.a. vanwege het bestaan van art. 120 Gw. Onder EVRM wordt hieronder in voorkomende gevallen mede verstaan de van toepassing zijnde bij het verdrag horende protocollen.

Wetenschappelijk objectief is vastgesteld - zie de citaten hieronder kort aangeduid/genummerd, vermeld in Bijlage 1 - dat in Nederland inmiddels al meerdere decennia lang naleving van het EVRM door de overheid substantieel onvoldoende wordt gecontroleerd, schendingen onvoldoende worden vastgesteld. Dit geldt voor alle drie de machten in Nederland, zowel de wetgever, het bestuur als de rechtsprekende macht. Het belang van alle mensen die nu/na nu in Nederland verblijven, is dan ook gediend met een grondige, juiste beoordeling van de vier klachten in onderhavig klaagschrift. Evident is, dat dit belang ook naar het oordeel van klager de individuele belangen van klager zelf ver overstijgt. Zowel de diverse, ongewenste oorzaken (waarvan het bestaan van art. 120 Gw, dat rechterlijke toetsing van wetten aan de Grondwet verbiedt, vide daarover klacht 4, er slechts één is) als de effecten daarvan verdienen vaststelling en oplossing. De wens wordt uitgesproken dat de procedure bij het EHRM n.a.v. onderhavige klachten hiertoe een bijdrage kan leveren.

#Citaat 6: (Doctrine) Onvoldoende controle op de naleving van het EVRM recht decennia lang door de drie machten in Nederland.

#Citaat 7: (Wetenschap) Slechts zelden is er een werkelijk intensieve toetsing rechter van inbreuk op het EVRM.

#Citaat 8: (Doctrine) Terughoudende toetsing door de rechter ook indien wetgever en bestuur niet aan het EVRM toetsen.

#Citaat 9: (Wetenschap) Onvoldoende controle door de rechter op de wetgever (met als oorzaak: rechter 'gunt' wetgever ruime Margin of Appreciation).

#Citaat 10: (Wetenschap) Meestal slechts marginale rechterlijke toetsing aan het EVRM

#Citaat 11: (Wetenschap) Beroep door de rechter op Margin of Appreciation is ten onrechte.

#Citaat 12: Toetsing van wetgever en bestuur door de rechter is meestal beperkt, onder verwijzing naar Margin of Appreciation.

Ad Klacht 1: Schending EVRM door Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS): Schending van art. 13 EVRM door de ABRvS, door het niet vaststellen en het niet nakomen van de rechterlijke plichten, die bestaan op grond van art. 13 EVRM. Hierdoor heeft klager niet de rechtsbescherming gekregen die op grond van art. 13 EVRM vereist was.

K O E N E N

#Citaat 13: (EHRM) Schending art. 3 Protocol 1 EVRM is geen voorwaarde voor (mogelijke) schending art. 13 EVRM.

#Citaat 14: (EHRM) Een verdedigbare bewering dat art. 3 Protocol 1 EVRM is geschonden volstaat voor een beroep op art. 13 EVRM

#Citaat 15: (EHRM) Nalaten/niet doen kan een schending van art. 13 EVRM zijn.

#Citaat 16: (Klager) Geen voorwaarde voor v.t. zijn/mogelijke schending van art. 13 is of art. 6 v.t. is. Mogelijk is de schending van art. 13 EVRM door de ABRvS te verklaren door de (onjuiste) opvatting van de ABRvS over art. 13 EVRM. In ABRvS. 27 januari 2003. ECLI:NL:RVS:2003:AF5566 oordeelt de ABRvS dat, omdat i.c. art. 6 n.v.t. is, daarom art. 13 EVRM n.v.t. is. Deze opvatting van de ABRvS is uiteraard onjuist.

Nadere Toelichting klacht 1: Schending art. 13 EVRM door de ABRvS, vanwege het niet vaststellen en niet nakomen van de rechterlijke plichten, die i.c. bestaan op grond van art. 13 EVRM (13) en art. 13 EVRM juncto art. 3 Protocol 1 EVRM (13+3P1). De i.c. bestaande rechterlijke plichten tezamen worden hier genoemd de 'Plichtencatalogus'.

Plichtencatalogus: Deze twee bronnen (art. 13 / art. 13+3 P1) tezamen geven als normatief kader, door de ABRvS in acht te nemen, de volgende rechterlijke plichten. Slechts de plichten die niet/onvoldoende onderkend c.q. nagekomen zijn, worden hier vermeld:

- Plicht 1: Recht (plichten) vaststellingsplicht
- Plicht 2: Feiten vaststellingsplicht
- Plicht 3: Toetsingscriteria/beoordelingsomvang vaststellingsplicht
- Plicht 4: Toetsingsintensiteit/beoordelingsintensiteit vaststellingsplicht
- Plicht 5: Materiële toetsingsplicht/beoordelingsplicht
- Plicht 6: Belangenafweging beoordelingsplicht c.q. eigen belangenafweging uitvoeringsplicht (inclusief vaststelling van de i.c. juiste beoordelingsintensiteit (marginale toetsing of strengere toetsing).

Uit de jurisprudentie van het EHRM en de doctrine blijkt dat plicht 1 t/m plicht 6 vastgesteld en nagekomen dienen te worden bij de rechterlijke toetsing van een nationale wet/maatregel aan het EVRM, i.c. aan art. 3 Protocol 1 EVRM.

Citaten Plicht 1 t/m 6 (Rechterlijke Plichtencatalogus):

#Citaat 17: (EHRM) Rechtsplicht van de rechter op grond van art. 6 en 13 EVRM is om alle vragen t.a.v. de feiten en het recht te onderzoeken

#Citaat 18: (EHRM) Art. 13 EVRM omvat hetzelfde (alle aspecten) als art. 6 EVRM

#Citaat 19.1: (EHRM) Rechtsplicht van de rechter is een juiste vaststelling/beoordeling feiten.

K O E N E N

#Citaat 19.2: (EHRM) Rechtsplicht van de rechter is een juiste vaststelling/beoordeling feiten.

#Citaat 20: (EHRM) ABRvS-plicht is een juiste beoordeling/vaststelling van de relevante feiten (als deugdelijke grondslag voor de beslissingen/oordelen). Dit is Nederland sinds 1996 (uitspraak EHRM tegen Nederland) bekend. (Klager) Zonder huidige feiten onderzoek (naar feiten die relevant/cruciaal zijn voor de beslissing van de zaak) is er een art. 13 EVRM schending. Ook al heeft een rechterlijk college juridisch de bevoegdheid (art. 8:69, lid 3, Awb), indien daarvan feitelijk geen gebruik gemaakt wordt, is er geen effectieve rechtsbescherming geweest, en dus een schending van art. 13 EVRM.

#Citaat 21: (Doctrine) Te beperkte, verkeerde toetsingsintensiteit is schending art. 13 EVRM.

#Citaat 22: (Doctrine) Bij het bepalen van de vereiste toetsingsintensiteit verwijst de rechter vaak (ten onrechte) naar de Margin of Appreciation.

#Citaat 23: (Doctrine) Belangenafweging verrichten in een concrete casus is rechterlijke plicht.

#Citaat 24: (Doctrine) Belangenafweging moet op de eigen nationale context toegesneden zijn.

Schending van art. 13 EVRM bestaat uit twee gedeelten:

-1e schending art.13 EVRM door **niet vaststellen van alle i.c. bestaande** rechterlijke plichten (Plichtencatalogus), plichten bij de toetsing van wet/maatregel aan het EVRM in acht te nemen. Immers, daardoor is er een ondermaatse toetsing, en dus geen effectieve rechtsbescherming, dus schending van art. 13 EVRM. Het niet vaststellen van deze plichten op zich is reeds schending van art. 13 EVRM, het niet bieden van effectieve rechtsbescherming. De vaststellingsplicht vloeit voort uit art. 13 EVRM. Dit is een 1e onderdeel van art. 13 EVRM, een 1e activiteit waartoe art. 13 EVRM verplicht. Zonder **vaststelling** van deze plichten is er sowieso geen voldoende, effectieve rechtsbescherming (daarna). Wat er verder daarna gebeurt (toetsing rechter van wet/maatregel op verenigbaarheid met EVRM), door het niet vaststellen/onderkennen van alle (bestaande) rechterlijke plichten, in acht te nemen bij de toetsing, is de daarna uitgevoerde rechterlijke toetsing, daarmee vaststaand, immers een onvoldoende, **ondermaatse** toetsing. Ondermaats toetsen betekent vaststaand het bieden (slechts) van een ondermaatse (niet voldoende, niet effectieve) rechtsbescherming. Dus schending van art. 13 EVRM.

-2e schending art. 13 EVRM door **niet nakomen van de vastgestelde** rechterlijke plichten (grotendeels niet nakomen). Dit is een 2e onderdeel van art. 13 EVRM, een 2e activiteit waartoe art. 13 EVRM verplicht. Het niet nakomen van de plichten (uit de Plichtencatalogus) is ook een schending van art. 13 EVRM, het niet bieden van effectieve rechtsbescherming. De nakomingplicht vloeit voort uit art. 13 EVRM. Dit is een 2e onderdeel van art. 13 EVRM, een 2e activiteit waartoe art. 13 EVRM verplicht. Zonder **nakoming** van deze plichten is er

K O E N E N

uiteraard geen voldoende, effectieve rechtsbescherming (dan). De toetsing door de rechter van wet/maatregel op verenigbaarheid met EVRM), door het niet nakomen van alle (bestaande) rechterlijke plichten, in acht te nemen bij de toetsing is, daarmee vaststaand, in alle gevallen een onvoldoende, **ondermaatse** toetsing. Ondermaats toetsen betekent vaststaand het bieden (slechts) van een ondermaatse (niet voldoende, niet effectieve) rechtsbescherming. Dus schending van art. 13 EVRM.

Uit de uitspraak van 13 februari 2017 blijkt, dat de uit art. 13 EVRM in het algemeen en specifiek (m.b.t. de toetsing aan art. 3 Protocol 1 EVRM) voortvloeiende rechterlijke plichten door de ABRvS grotendeels niet zijn vastgesteld, indien wel onderkend, is de nakoming daarvan slechts bij uitzondering juist/voldoende geweest.

A, B, C: De gegrondheid van klacht 1 wordt voor de plichten 1 t/m 6 hieronder, die de ABRvS geschonden heeft, toegelicht en onderbouwd met een abc'tje. Nederlandse betekenis van een abc'tje: iets dat vlug, makkelijk te doen is. I.c. is dat de vlugge vaststelling van de schending van het EVRM. Daarbij is A (norm), B (feit), C (conclusie). Met B (feit) wordt hier bedoeld de werkelijkheid in Nederland, wat er door de actor (ABRvS, wetgever, Kiesraad) feitelijk is gedaan/gelaten.

Ad Plicht 1: Recht (plichten) vaststellingsplicht

A: Deze plicht bestaat uit twee onderdelen. Eerste onderdeel is de rechterlijke plicht tot ambtshalve (uit eigen beweging, zelf) vaststellen van de rechterlijke plichten. Art. 13 EVRM dwingt tot deze vaststelling. (Daarnaast dwingt art. 8:69, lid 2, Awb hiertoe.) Vaststelling van het recht houdt altijd ook in het daaruit afleiden en vaststellen van de eigen rechterlijke plichten. Tweede onderdeel van plicht 1 is het vaststellen (inventariseren) van het i.c. van toepassing zijnde recht (wets- en verdragsartikelen), alsmede vaststelling van de (juiste) inhoud daarvan, door kennis en toepassing van de wetshistorische feiten en daarover bestaande EHRM-uitspraken en de doctrine, derhalve van het recht dat tezamen de rechterlijke plichten 1 t/m 6 inhoudelijk bepalen.

Juridisch relevant recht, waarvan vaststelling/toepassing i.c., mede ter bepaling van de inhoud van de andere rechterlijke plichten (plicht 2 t/m 6), vereist is om een art. 13 EVRM conforme adequate rechtsbescherming te kunnen bieden:

- 1: Art. 13 EVRM (inclusief EHRM-jurisprudentie/doctrine);
- 2: Art. 3 Protocol 1 EVRM (inclusief EHRM-jurisprudentie/doctrine);
- 3: Art. 1 EVRM EVRM (inclusief EHRM-jurisprudentie/doctrine);
- 4: Art. 1 Protocol 15 EVRM;
- 5: Artikelen Kieswet (inclusief wetshistorische rechtsfeiten/doctrine);
- 6: Uitgangspunt(en) Kieswet, standpunt(en) wetgever.

#Citaat 25: (Wetshistorisch feit) Wetshistorische omschrijving lichtvaardige deelname: daarvan is geen sprake als er een reële kans op een zetel bestaat.

K O E N E N

#Citaat 26: (Wetshistorisch feit) Doel ondersteuningsverklaringen: Aldus wordt aannemelijk gemaakt dat een behoorlijk aantal kiezers achter de lijst staat en deze lijst kans maakt een zetel te behalen.

#Citaat 27: (Wetshistorisch feit) Doel ondersteuningsverklaringen: De verplichting om ondersteuningsverklaringen te overleggen is dat aannemelijk wordt gemaakt dat een groepering **enig draagvlak** heeft onder de kiezers.

#Citaat 28: (Wetshistorisch feit) Lichtvaardig betekent dat er geen reële kans bestaat **om in de verste verte** de kiesdrempel te halen.

#Citaat 29: (Wetshistorisch feit) Citaat wetgever: "Een belangrijk uitgangspunt in de Kieswet vormt de fictie dat de kandidatenlijsten worden ingediend door individuele kiezers en **niet door politieke partijen**. Dit uitgangspunt is van belang om de **toegang tot de verkiezingen ook voor de niet in partijverband georganiseerde kiezers** mogelijk te maken." (Klager) Dit citaat houdt in dat ook zonder partijorganisatie mensen moeten kunnen meedoen. Dus is niet door de wetgever de eis te stellen dat er feitelijk een partijapparaat moet zijn, als middel om de ondersteuningsverklaringen te kunnen verzamelen.

#Citaat 30: (Wetshistorisch feit) Stelling van de wetgever is dat zonder partijorganisatie er geen voldoende draagvlak is. (Klager) Die stelling is onjuist, want in strijd met het uitgangspunt dat natuurlijke personen aan de verkiezingen moeten kunnen deelnemen.

#Citaat 31: (Wetshistorisch feit) Uitgangspunt van de regering is dat de financiële draagkracht van een politieke organisatie niet bepalend mag zijn voor de mogelijkheid van deelname aan de verkiezingen.

B: Uitspraak ABRvS 10 februari 2017: De uitspraak bevat geen vermelding van plicht 1, 3, 4 en 6. Art. 13 EVRM is niet vermeld als verdragsbepaling. Concretisering van art. 13 EVRM door (expliciete c.q. impliciete) vaststelling van de zes concrete rechterlijke plichten (plicht 1 t/m 6), die uit art. 13 EVRM voortvloeien, heeft hierdoor niet plaatsgevonden. Ook is art. 1 EVRM en art. 1 Protocol 15 niet genoemd (of impliciet toegepast). Bovendien zijn niet vermeld (c.q. impliciet toegepast) daarnaast de bestaande. i.c. van toepassing zijnde EHRM-uitspraken, die de rechterlijke plichten 1 t/m 6 inhoudelijk bepalen. Verzuimd is verder een belangrijk uitgangspunt van de Kieswet, alsmede een belangrijk standpunt van de wetgever, i.c. van toepassing, hierboven vermeld, vast te stellen als bestaand en relevant om te betrekken in de beoordeling.

C: Uit de uitspraak van de ABRvS van 10 februari 2017 blijkt dat deze plicht grotendeels niet is onderkend/nagekomen.

Ad Plicht 2: Feiten vaststellingsplicht

A: Dit is de rechterlijke plicht tot ambtshalve (uit eigen beweging, zelf) vaststellen van de juridisch relevante feiten. Art. 13 EVRM dwingt tot deze ambtshalve vaststelling. (Daarnaast

K O E N E N

dwingt art. 8:69, lid 3, Awb juncto art. 13 EVRM hiertoe.) Onder feit wordt hier ook verstaan rechtsfeit (feit over het recht, waaronder wetshistorische feiten)

Juridisch relevante feiten, waarvan vaststelling i.c., mede gelet op de andere rechterlijke plichten (plicht 1, 3 t/m 6) vereist is om een art. 13 EVRM conforme adequate rechtsbescherming te kunnen bieden:

Bij alle feiten 1-10 hieronder staat tussen haakjes steeds '(ja/nee)', waardoor elke feit als een onderzoeksvraag is te lezen. Juiste vaststelling van de feiten 1 t/m 10, beantwoording van de vraag, is steeds 'ja'. Als voorbeeld, feit 1.1: Antwoord op de vraag 1.1 of het wetsartikel (i.c. van de Kieswet) een wezenlijke beperking van het mensenrecht (i.c. art. 3 Protocol 1) is in het algemeen/in casu, is ja. Feit 1.2 is ook het geval, antwoord is 'ja'. Van alle feiten 1-10 is dus i.c. sprake, het is dus steeds 'ja' hieronder. Indien de ABRvS onderzoek naar de feiten 1-10 had verricht, per feit 1-10 de vraag had beantwoord of dit feiten zijn, dan was het antwoord steeds 'ja' geweest. (De ABRvS heeft nagenoeg geen van deze feiten vastgesteld, enkel 1,1, maar onjuist. Ook de feiten 11-13 ontbreken volledig in de uitspraak.)

-1: **Omvang beperking:** (1.1) Wezenlijke beperking mensenrecht in het algemeen/in casu voor anderen (ja/nee). (1.2) Combinatie van wetsartikelen culminerend (wezenlijke) beperking in het algemeen/in casu voor anderen (ja/nee). (1.3) Wezenlijke beperking mensenrecht (c.q. combinatie van wetsartikelen culminerend) wezenlijke beperking voor klager (ja/nee)

-2: **Onomkeerbaarheid schade:** Schade door beperking onomkeerbaar/niet herstelbaar (ja/nee)

-3: **Belang mensenrecht:** Geschonden recht is essentieel EVRM-recht (ja/nee)

-4: **Wetgever/adviseur wetgever (trackrecord):** (4.1) Wetsartikelen door wetgever/adviseur wetgever initieel getoetst aan EVRM (ja/nee), (4.2) Bestaande wetsartikelen door wetgever/adviseur wetgever herbeoordeeld/getoetst aan EVRM (ja/nee)

-5: **Bestuursorgaan:** (5.1) Toetsing voorgenomen besluit aan EVRM ontbreekt (ja/nee), (5.2) Belangenafweging ontbreekt (ja/nee), (5.3) Discretionaire bevoegdheid ontbreekt (ja/nee)

-6: **Rechter/Nationale wetgeving:** (6.1) Rechtsgronden aanvullen wettelijke plicht (ja/nee), (6.2) Feiten aanvullen wettelijke bevoegdheid (ja/nee), (6.3) Toetsing wet aan Grondwet verboden (ja/nee)

-7: **Rechter bestaande rechtspraktijk (trackrecord):** (7.1) Ondermaatse toetsing door rechter aan EVRM (ja/nee). (7.2) Ondermaatse plichtenvaststelling door rechter(ja/nee). (7.3) Ondermaatse feitenvaststelling door rechter (ja/nee)

-8: **Kwaliteit rechtshulp:** Kwaliteit verleende rechtshulp (i.h.b. feiten stellen) soms onvoldoende (ja/nee)

-9: **Complexiteit EVRM-recht:** EVRM-recht is complex (ja/nee)

-10: **Samenloop factoren toetsing/beoordeling:** Combinatie van vermelde factoren vermindert EVRM-conforme werkelijkheid en rechtsbescherming (ja/nee)

-11-13: **Feiten (wetshistorische feiten / casusfeiten (huidige feiten en omstandigheden, casus specifieke feiten klager betreffende 2017 en feiten relevant t.b.v. belangenafweging)):** (o.a.) Door combinatie van 2 drempels en geen partijorganisatie en geld is i.c. voor de Vrouwen Partij sprake van wezenlijke beperking (ja/nee).

K O E N E N

Uit de EHRM jurisprudentie en doctrine blijkt dat de bovenstaande feiten juridisch relevant zijn, vastgesteld en toegepast dienen te worden bij rechterlijke toetsing van een nationale wet/maatregel aan het EVRM, i.c. art. 3 Protocol 1 EVRM.

#Citaat 32: (EHRM) Het EHRM oordeelt op basis van alle feiten, ook de feiten die voor het eerst door klager in de procedure bij het Hof zijn gesteld.

#Citaat 33: (Doctrine) Toepassing van de Margin of Appreciation kan leiden tot een beoordeling die ten onrechte de casusfeiten miskent.

B: Uitspraak 10 februari 2017: Slechts enkele van de juridisch relevante feiten zijn ambtshalve vastgesteld door de rechter. De door klager gestelde juridisch relevante feiten heeft de rechter slechts gedeeltelijk vermeld in de uitspraak. Indien daarin wel vermeld, is daarover inhoudelijk niet, dan wel onjuist geoordeeld. Vide daarover hierna onder plicht 5. Vermeld en beoordeeld door de ABRvS is slechts het volgende.

Uitspraak ABRvS (Vrouwen Partij): Überhaupt geen betoog/analyse, of de waarborgsom een wezenlijke belemmering van het passief kiesrecht is. Uitspraak ABRvS (TROTS): Een substantieel deel van de 28 partijen die deelnamen aan de 2e Kamerverkiezingen was nieuw. Die hebben de waarborgsom betaald. Conclusie ABRvS: dus is er geen wezenlijke beperking van het passief kiesrecht. -1.1: Wezenlijke beperking mensenrecht in het algemeen (ja/nee). Omvang beperking: Wezenlijke beperking (in het algemeen): wetgever doel was/is wezenlijke beperking.

C: Uit de uitspraak van de ABRvS van 10 februari 2017 blijkt dat deze plicht grotendeels, bijna volledig niet is onderkend/nagekomen. Slechts feit 1.1. is vastgesteld, en dan ook nog eens verkeerd. Indien de ABRvS onderzoek naar de feiten 1-10 had verricht, per feit 1-10 de vraag had beantwoord of dit feiten zijn, dan was het antwoord steeds 'ja' geweest. Ook de feiten 11-13 ontbreken volledig in de uitspraak.

Ad Plicht 3: Toetsingscriteria/beoordelingsomvang vaststellingsplicht

A: Dit is de rechterlijke plicht tot ambtshalve (uit eigen beweging, zelf) vaststellen van de toetsingscriteria, d.w.z. waaraan de wet/maatregel dient te worden getoetst/beoordeeld. Art. 13 EVRM dwingt tot deze vaststelling. Uit de jurisprudentie en doctrine blijkt dat de volgende toetsingscriteria vastgesteld (onderkend) dienen te worden bij toetsing van een nationale wet/maatregel aan art. 3 Protocol 1 EVRM. (Enkel vermeld zijn de toetsingscriteria die niet/onvoldoende in acht zijn genomen bij de toetsing. Om die reden is, als voorbeeld, het toetsingscriterium '*prescribed by law*' hier niet vermeld. De plicht tot belangenafweging staat apart vermeld onder plicht 6.)

Toetsingscriteria, waaraan de Kieswet (i.h.b. de gewraakte art. H12, lid 1, Kieswet en art. H4, lid 1, letter d, Kieswet) en het besluit van de Kiesraad van 3 februari 2017 getoetst moeten worden:

K O E N E N

- 1 omvang beperking: (1.1) Wezenlijke beperking mensenrecht in het algemeen (ja/nee). (1.2) Combinatie van wetsartikelen culminerend (wezenlijke) beperking (ja/nee). (1.3) Wezenlijke beperking mensenrecht in casu voor anderen/klager (ja/nee)
- 2 legitiem doel wetsartikel (inclusief effectiviteit): (2.1) Legitimiteit doel (2.2) Effectiviteit
- 3 proportionaliteit (inclusief subsidiariteit): (3.1) Subsidiariteit (3.2) Proportionaliteit
- 4 arbitrair oordeel: beoordeling van 1 t/m 3 moet niet arbitrair zijn.
- 5 actueel oordeel: beoordeling van 1 t/m 3 moet met inachtneming van de relevante ontwikkelingen/huidige feiten van het kiessysteem/kiesstelsel.

Uit de EHRM jurisprudentie en doctrine blijkt dat de bovenstaande toetsingscriteria juridisch relevant zijn, vastgesteld en toegepast dienen te worden bij rechterlijke toetsing van een nationale wet/maatregel aan het EVRM, i.c. art. 3 Protocol 1 EVRM.

B: Uitspraak 10 februari 2017: De uitspraak bevat geen vermelding van de subsidiariteit en de effectiviteit als (sub)toetsingscriteria (onderdeel van de proportionaliteit en de legitimiteit). (Vide verder hierna onder plicht 5, wat betreft de onjuiste toetsing door de ABRvS van de Kieswetsartikelen aan de overige toetsingscriteria de verrichte toetsing zelf.)

C: Uit de uitspraak van de ABRvS van 10 februari 2017 blijkt dat deze plicht deels niet is nagekomen.

Ad Plicht 4: Toetsingsintensiteit/beoordelingsintensiteit vaststellingsplicht

A: Dit is de rechterlijke plicht tot ambtshalve (uit eigen beweging, zelf) vaststellen van de toetsingsintensiteit, d.w.z. de i.c. juridisch vereiste, juiste intensiteit van toetsing/beoordeling van de wet/maatregel op verenigbaarheid met het verdrag. Art. 13 EVRM dwingt tot deze vaststelling. Aan de hand van deze factoren dient de i.c. vereiste toetsingsintensiteit te worden vastgesteld. Daartoe is vaststelling van de feiten (plicht 2) nodig.

#Citaat 34: (Doctrine) Een te beperkte, verkeerde toetsingsintensiteit is schending art. 13 EVRM.

#Citaat 35.1: (Doctrine) De Margin of Appreciation is de ondergrens. Toetsing behoort soms intensiever te zijn.

#Citaat 35.2: De toetsingsintensiteit van het EHRM is minimum voor de rechter.

#Citaat 36: (Doctrine) De rechter moet de toetsingsintensiteit bepalen. De toetsingsintensiteit van het EHRM is minimum voor rechter.

Normatief kader (factoren) ter bepaling van de i.c. juiste/vereiste intensiteit van de uit te voeren toetsing/beoordeling:

K O E N E N

De dertien factoren zijn dezelfde als de tien feiten vermeld onder de plicht 2 (feiten vaststellingsplicht). Onder plicht 2 is vermeld, dat alle feiten hieronder feit zijn, het 'ja/nee' achter elk feit hieronder 'ja' is. Als voorbeeld (1.1): 'Ja', het wetsartikel (i.c. van de Kieswet) is een wezenlijke beperking van het mensenrecht (art. 3 Protocol 1) in het algemeen/in casu voor anderen. Alles hieronder (feit 1-13) is dus 'ja'/feit. De

toetsingsintensiteit/beoordelingsintensiteit dient dus i.c. zeer hoog te zijn. (Geconcludeerd kan worden dat deze juiste intensiteit niet is vastgesteld, niet is betracht.)

-1: **Omvang beperking:** (1.1) Wezenlijke beperking mensenrecht in het algemeen/in casu voor anderen (ja/nee). (1.2) Combinatie van wetsartikelen culminerend (wezenlijke) beperking in het algemeen/in casu voor anderen (ja/nee). (1.3) Wezenlijke beperking mensenrecht (c.q. combinatie van wetsartikelen culminerend) wezenlijke beperking voor klager (ja/nee).

-2: **Onomkeerbaarheid schade:** Schade door beperking onomkeerbaar/niet herstelbaar (ja/nee)

-3: **Belang mensenrecht:** Geschonden recht is essentieel EVRM-recht (ja/nee)

-4: **Wetgever/adviseur wetgever (trackrecord):** (4.1) Wetsartikelen door wetgever/adviseur wetgever initieel getoetst aan EVRM (ja/nee), (4.2) Bestaande wetsartikelen door wetgever/adviseur wetgever herbeoordeeld/getoetst aan EVRM (ja/nee)

-5: **Bestuursorgaan:** (5.1) Toetsing voorgenomen besluit aan EVRM ontbreekt (ja/nee), (5.2) Belangenafweging ontbreekt (ja/nee), (5.3) Discretionaire bevoegdheid ontbreekt (ja/nee)

-6: **Rechter/Nationale wetgeving:** (6.1) Rechtsgronden aanvullen wettelijke plicht (ja/nee), (6.2) Feiten aanvullen wettelijke bevoegdheid (ja/nee), (6.3) Toetsing wet aan Grondwet verboden (ja/nee)

-7: **Rechter bestaande rechtspraak (trackrecord):** (7.1) Ondermaatse toetsing door rechter aan EVRM (ja/nee). (7.2) Ondermaatse plichtenvaststelling door rechter(ja/nee). (7.3) Ondermaatse feitenvaststelling door rechter (ja/nee)

-8: **Kwaliteit rechtshulp:** Kwaliteit verleende rechtshulp (i.h.b. feiten stellen) soms onvoldoende (ja/nee)

-9: **Complexiteit EVRM-recht:** EVRM-recht is complex (ja/nee)

-10: **Samenloop factoren toetsing/beoordeling:** Combinatie van vermelde factoren vermindert EVRM-conforme werkelijkheid en rechtsbescherming (ja/nee)

-11-13: **Toetsingsintensiteit verhogende feiten:**

-11-13: **Feiten (wethistorische feiten / casusfeiten (huidige feiten en omstandigheden, casus specifieke feiten klager betreffende 2017 en feiten relevant t.b.v. belangenafweging)):** (o.a.) Door combinatie van 2 drempels en geen partijorganisatie en geld is i.c. voor de Vrouwen Partij sprake van wezenlijke beperking (ja/nee).

Naarmate meer van bovenstaande factoren feitelijk het geval (aan de orde) zijn, dient een hogere toetsingintensiteit te worden vastgesteld. Een toetsing/beoordeling van de wet/maatregel, waarbij een eigen analyse door de rechter van de toetsingscriteria ontbreekt, is in elke geval een ondermaatse toetsing. Zonder deze eigen analyse is van een marginale toetsing/beoordeling geen sprake.

Uit de EHRM jurisprudentie en doctrine blijkt dat de bovenstaande factoren (feiten) juridisch relevant zijn voor de vaststelling van de i.c. juiste, vereiste toetsingsintensiteit/beoordelingsintensiteit, vastgesteld en toegepast dienen te worden bij

K O E N E N

rechterlijke toetsing van een nationale wet/maatregel aan het EVRM, i.c. art. 3 Protocol 1 EVRM.

#Citaten factoren toetsingsintensiteit:

#Citaat 37.1: Factor 1/2: (Doctrine) Factor die toetsingsintensiteit bepaalt is o.a. de impact van de EVRM beperkende maatregel/regel.

#Citaat 37.2: Factor 1/2: (Doctrine) Factor die toetsingsintensiteit bepaalt is o.a. de ingrijpendheid van de beperkende maatregel/regel.

#Citaat 38.1: Factor 4: (Doctrine) Factor die toetsingsintensiteit bepaalt is o.a. het nalaten van de wetgever/bestuur te toetsen aan het EVRM

#Citaat 38.2: Factor 4: (Doctrine) Factor die toetsingsintensiteit bepaalt is o.a. het nalaten van de wetgever/bestuur te toetsen aan het EVRM

#Citaat 39.1: Factor 11-13: (Doctrine) Factor die toetsingsintensiteit bepaalt is o.a. de casusfeiten

#Citaat 39.2: Factor 11-13: (Doctrine) Factor die toetsingsintensiteit bepaalt is o.a. de concrete Nederlandse omstandigheden/specifieke Nederlandse feiten

#Citaat 39.3: Factor 11-13: (Doctrine) Factor die toetsingsintensiteit bepaalt is o.a. het nalaten door wetgever/bestuur een belangenafweging te verrichten.

B: Uitspraak 10 februari 2017: De uitspraak bevat geen vermelding van deze plicht. Indien deze plicht wél was onderkend, dan had de ABRvS i.c. een vrij hoge toetsingsintensiteit als juiste toetsingsintensiteit dienen vast te stellen, omdat i.c. namelijk alle tien factoren die de feitelijk toetsingsintensiteit bepalen feit (aan de orde) zijn. De i.c. vereiste toetsingsintensiteit ligt daarmee aanzienlijk (ruim) boven de marginale toetsing/beoordeling die de ABRvS als rechterlijke instantie sowieso diende te verrichten. Omdat een eigen analyse door de rechter van de toetsingscriteria in de uitspraak (zo goed als/bijna volledig) ontbreekt, is i.c. zelfs van een marginale toetsing/beoordeling geen sprake. Immers, een marginale toetsing/beoordeling vereist in ieder geval enige (eigen) analyse van de rechter. De i.c. vereiste toetsingsintensiteit verplicht derhalve i.c. tot een strenge, grondige en ruime analyse, die aanzienlijk strenger, grondiger en ruimer dient te zijn dan de analyse, indien een marginale toetsing/beoordeling volstond. De door de ABRvS feitelijk in acht genomen toetsingsintensiteit ligt daarmee, vaststaand, ver onder de i.c. vereiste, normatief voorgeschreven toetsingsintensiteit.

C: Uit de uitspraak van de ABRvS van 10 februari 2017 blijkt dat deze plicht volledig niet is onderkend en volledig niet is nagekomen. De Margin of Appreciation als ondergrens is, standaard zoals in alle andere zaken, de ten onrechte geachte juiste standaard geweest, die de ABRvS heeft gehanteerd. En zelfs die intensiteit is, gegeven dat een analyse per toetsingscriterium nagenoeg ontbreekt, niet verricht. In geen enkele uitspraak van de

K O E N E N

ABRVs tot heden is de rechtsvraag gesteld of beantwoord van wat i.c. de vereiste toetsingsintensiteit is. De standaard intensiteit (marginale toetsing) zal in vele uitspraken (zaken) dan ook niet de i.c. juiste zijn geweest. In de Nederlandse rechtspraak wordt daarmee art. 13 EVRM tot op heden op dit punt chronisch ernstig geschonden.

Ad Plicht 5: Materiële toetsingsplicht/beoordelingsplicht

A: Dit is de rechterlijke plicht tot het juist en volledig (materieel) toetsen van de gewraakte nationale wet/maatregel op verenigbaarheid met het EVRM (al dan niet), daarbij te betrekken het i.c. v.t. zijnde (vastgestelde) recht (plicht 1), de i.c. juridisch relevante (vastgestelde) feiten (plicht 2), de i.c. juridisch bestaande (vastgestelde) toetsingscriteria (plicht 3) en de i.c. juridisch vereiste (vastgestelde) toetsingsintensiteit (plicht 4). Duidelijk is dat in de mate waarin de plichten 1, 2, 3 en/of 4 niet, onvolledig en/of onjuist zijn nagekomen, de verrichte materiële toetsing in dezelfde mate onvolledig en/of ondeugdelijk is, plicht 5 niet is nagekomen, art. 13 EVRM daardoor reeds (vaststaand) geschonden is. Niet/ondeugdelijke nakoming van plicht 5 (voor zover plicht 1 t/m 4 wel is nagekomen) is een verdere schending van art. 13 EVRM.

Normatief kader plicht 5 (materiële toetsingsplicht/beoordelingsplicht) bestaat uit de normatieve kaders van plicht 1, 2, 3 en 4 tezamen:

- Plicht 1 (normatief kader): het i.c. van toepassing zijnde recht (nationale recht en verdragsrecht 1 t/m 6);
- Plicht 2 (normatief kader): de i.c. juridisch relevante (vastgestelde) feiten (feiten 1 t/m 13);
- Plicht 3 (normatief kader): de i.c. juridisch bestaande (vastgestelde) toetsingscriteria (toetsingscriteria 1 t/m 3);
- Plicht 4 (normatief kader): de i.c. juridisch juiste (vastgestelde) toetsingsintensiteit (marginaal of hoger).

B: Toetsing aan het EVRM betreft i.c. drieërlei wettelijke beperkingen van het passief kiesrecht: I. Waarborgsom (art. H12, lid 1, Kieswet), II. Ondersteuningsverklaringen (art. H4, lid 1, letter d, Kieswet). III. Combinatie van deze twee artikelen (art. H12, lid 1, Kieswet en art. H4, lid 1, letter d, Kieswet).

Ad B.I. Waarborgsom (art. H12, lid 1, Kieswet)

Een juridisch juiste en volledige toetsing van art. H12, lid 1, Kieswet (waarborgsom) aan het EVRM omvat, zoals gesteld, het beoordelen van dit wetsartikel op deugdelijkheid (verenigbaarheid met het EVRM, al dan niet) aan de hand van alle bestaande toetsingscriteria (plicht 3), dit met inachtneming van het vastgestelde recht (plicht 1), de vastgestelde feiten (plicht 2) en de vastgestelde i.c. vereiste toetsingsintensiteit (plicht 4). Die toetsingscriteria zijn (plicht 3):

- Toetsingscriterium 1: omvang beperking
- Toetsingscriterium 2: legitiem doel wetsartikel (inclusief effectiviteit)
- Toetsingscriterium 3: proportionaliteit (inclusief subsidiariteit)
- Toetsingscriterium 4: arbitrair oordeel: beoordeling van 1 t/m 3 moet niet arbitrair zijn.

K O E N E N

-Toetsingscriterium 5: actueel oordeel: beoordeling van 1 t/m 3 moet met inachtneming van de relevante ontwikkelingen/huidige feiten in het kiessysteem/kiesstelsel.

#Citaat 40: (EHRM) Schending van het EVRM is er ingeval van een wezenlijke beperking

#Citaat 41: (Klager) Noodzaak: De nationale rechter moet de noodzaak zéker checken, omdat het EHRM dit niet doet.

#Citaat 42: Factor 11-13: (EHRM) Noodzaak van de maatregel moet worden vastgesteld in de context van de (nationale) kieswet

#Citaat 43.1: (EHRM)Toetsingscriterium is arbitraire conclusies

#Citaat 43.2: (EHRM) Toetsingscriterium is arbitraire conclusies

#Citaat 43.3: (EHRM) Toetsingscriterium is deugdelijke juridische argumentatie

Hieronder wordt onderzocht in hoeverre de ABRvS tijdens zijn onderzoek, ter zitting en in zijn uitspraak art. H12 Kieswet (waarborgsom) aan deze vijf toetsingscriteria heeft getoetst, zo ja, of deze toetsing inhoudelijk juist is. Dit geschiedt per criterium afzonderlijk, te beginnen met de omvang van de beperking.

B.I.1: Toetsingscriterium 1: Omvang beperking: (1.1) Wezenlijke beperking mensenrecht in het algemeen/in casu voor anderen (ja/nee). (1.2) Combinatie van wetsartikelen culminerend (wezenlijke) beperking in het algemeen/in casu voor anderen (ja/nee). (1.3) Wezenlijke beperking mensenrecht (c.q. combinatie van wetsartikelen culminerend) wezenlijke beperking voor klager (ja/nee)

-1.1: Wezenlijke beperking mensenrecht in het algemeen/in casu voor anderen (ja/nee). Wezenlijke beperking (in het algemeen). Daarbij: wetgever doel was/is wezenlijke beperking

-1.2: Combinatie van wetsartikelen culminerend (wezenlijke) beperking in het algemeen/in casu voor anderen (ja/nee). Combinatie 2 eisen is wezenlijke beperking

-1.3: Wezenlijke beperking mensenrecht in casu voor klager (ja/nee). Wezenlijke beperking in casu, in 2017: Deelname klager beperkt door elk van de twee eisen/combinatie 2 eisen.

Dit zijn drie feitelijke vragen die (juist) beantwoord dienden te worden. De ABRvS heeft slechts vraag 1.1 beantwoord, in de TROTS zaak, niet in de Vrouwen Partij zaak. Vraag 1.2 en 1.3 zijn in beide zaken niet beantwoord.

B.I.1.1: Omvang beperking: 1.1: Wezenlijke beperking mensenrecht in het algemeen/ in casu voor anderen (ja/nee). Omvang beperking: Wezenlijke beperking (in het algemeen): wetgever doel was/is wezenlijke beperking.

Uitspraken 13 februari 2017: Uitspraak Vrouwen Partij: Geen oordeel van de ABRvS of de waarborgsom een wezenlijke beperking van het passief kiesrecht is. Uitspraak TROTS: Een

K O E N E N

substantieel deel van de 28 partijen die deelnamen aan de 2e Kamerverkiezingen was nieuw. Die hebben de waarborgsom betaald. Conclusie ABRvS: dus is er geen wezenlijke beperking van het passief kiesrecht. Citaat uitspraak TROTS, accentuering klager: "3.5 (...) Dat van de 28 politieke groeperingen die voor deze verkiezingen een geldige kandidatenlijst hebben ingeleverd een substantieel deel voor de eerste keer deelneemt aan de Tweede Kamerverkiezingen, illustreert dat het voldoen van een waarborgsom ook feitelijk geen wezenlijke belemmering voor nieuwe politieke groeperingen vormt om deel te nemen aan de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer."

B.I.1.2: Omvang beperking: 1.2: Combinatie van wetsartikelen culminerend (wezenlijke) beperking in het algemeen/in casu voor anderen (ja/nee). Combinatie 2 eisen is wezenlijke beperking.

Uitspraken 13 februari 2017: Geen oordeel van de ABRvS in beide uitspraken of de waarborgsom in combinatie met de ondersteuningsverklaringen in het algemeen/in casu voor anderen een wezenlijke beperking van het passief kiesrecht is.

B.I.1.3: Omvang beperking: 1.3: Wezenlijke beperking mensenrecht in casu voor klager (ja/nee). Wezenlijke beperking in casu, in 2017: Deelname klager beperkt door elk van de twee eisen/combinatie 2 eisen.

Uitspraken 13 februari 2017: Geen oordeel van de ABRvS in beide uitspraken of de waarborgsom op zichzelf, dan wel in combinatie met de ondersteuningsverklaringen voor klager een wezenlijke beperking van het passief kiesrecht is.

C.I.1.1: Omvang beperking: 1.1: Wezenlijke beperking mensenrecht in het algemeen/in casu voor anderen (ja/nee)

Betoog Klager: Drie fouten van de ABRvS zijn vaststelbaar: (a) het gegeven antwoord van de ABRvS is onjuist, (b) de analyse van de ABRvS is onzuiver, (c) miskennis door de ABRvS van het wetshistorisch feit dat de wetgever juist een (wezenlijke) beperking beoogd heeft.

Ad a: Antwoord ABRvS onjuist: Waarborgsom is wel een wezenlijke beperking: De te beantwoorden vraag is of de waarborgsom wel of niet een wezenlijke belemmering vormt in het algemeen, en in casu, voor nieuwe politieke groeperingen die initieel wilden meedoen. Dat waren er 13 januari 2017 81-30=51. De ABRvS noemt ten onrechte 28 i.p.v. 30: de Vrouwen Partij en Trots op Nederland. Dat substantiële deel van de 28 betrof 17 nieuwe partijen (28 partijen: 11 gevestigde partijen, 17 nieuwe partijen). Initieel hebben 81 partijen mee willen doen. Vraag is dus hoeveel daarvan de waarborgsom als een wezenlijke beperking om mee te doen hebben ervaren. Die vraag is niet beantwoord door de ABRvS. Aannemelijk, althans niet onwaarschijnlijk is het, dat de eis van de waarborgsom een verklaring is voor het feit dat een substantieel aantal van die 51 resterende andere nieuwe partijen niet mee hebben gedaan. Omdat de waarborgsom niet betaald kon worden. Dus is er sprake van een feitelijk wezenlijke beperking, indien deze aanname voor één of meer van die 51 resterende partijen juist is. Dat is zeker voor een aantal daarvan het geval geweest. (NB: Ook al is een jaarinkomen in het algemeen als normatief acceptabel

K O E N E N

beoordeeld, niet is er gesteld/overwogen daarmee of/dat een jaarinkomen als feitelijk niet wezenlijk beperkend is (en indien dat zo is, als zodanig moet worden gekwalificeerd, vastgesteld). Voor veel mensen is een jaarinkomen niet te sparen, dus wel degelijk voor de (onderste inkomens)groep feitelijk een wezenlijke beperking.) Dit bewijst de feitelijke onjuistheid van het antwoord van de ABRvS.

#Citaat 44: (Klager/media) Waarborgsom en ondersteuningsverklaringen zijn een wezenlijke beperking; beide drempels hebben dat effect wel degelijk, feitelijk, voor een aantal partijen.

#Citaat 45: (Wetshistorisch feit) Deelname aan de verkiezingen moet ook voor personen zonder partijorganisatie mogelijk zijn (uitgangspunt wetgever).

#Citaat 46: (Wetshistorisch feit) Het ontbreken van (voldoende) partijorganisatie is een bewijs van onvoldoende draagvlak (gedachte/criterium wetgever).

Ad b: Analyse ABRvS onzuiver: Onzuiver/"inpure thinking": Tweede fout is de stelling van de ABRvS, verborgen in het citaat, die welbeschouwd inhoudt : 'Alle nieuwe partijen die een geldige lijst hebben ingeleverd hebben de waarborgsom betaald.' Dat is feitelijk juist, maar dat feit bewijst slechts dat voor sommige nieuwe partijen, namelijk voor zij die hem betaald hebben, de waarborgsom kennelijk geen drempel was. Die stelling is dan ook vaststaand geen deugdelijke grondslag voor de conclusie, daaruit, dat er (dus) geen sprake is van een wezenlijk belemmering, Daarmee is dus vaststaand sprake van een onzuiver denkende rechter, een inferieure, want niet evident ondeugdelijke analyse, een niet vaststaand juist, mogelijk zelfs onjuist oordeel (onjuist antwoord op de vraag of de waarborgsom wel of niet een wezenlijke belemmering is).

Ad c: Miskennis ABRvS wetshistorisch feit dat wetgever (wezenlijke) beperking beoogt: De derde fout van de ABRvS is het niet toetsen van de eigen conclusie aan vaststaande, andersluidende feiten. Uit de ontstaansgeschiedenis (MvT 1988, pag. 45-47, nota bene door de ABRvS zelf genoemd in de uitspraak) blijkt dat oogmerk van de wetgever in 1988 met de introductie van de waarborgsom als eis - wel degelijk, expliciet - is om daarmee een drempel op te werpen, ten fine van het realiseren van het gestelde (tussen)doel, het niet te veel politieke partijen laten meedoen aan de 2e Kamerverkiezingen (gelet op de drie onderliggende belangen, die daarmee moeten worden vastgesteld: voorkomen onoverzichtelijke stembiljetten, voorkomen vastlopen stemmachines, t.b.v. het stemgeheim). Citaat MvT 1988, 20264, pag. 45-47, hieronder, waaruit dit alles eenduidig blijkt. Vaststelling van deze wetshistorische feit had tot zelfcorrectie door de ABRvS in zijn uitspraak van zijn onjuiste conclusie geleid, waarmee de relevantie van het vaststellen van de relevante feiten (onder plicht 2) gegeven is.

#Citaat 47: (Wetshistorisch feit) Uit de ontstaansgeschiedenis (MvT 1988, pag. 45-47, door de ABRvS genoemd in de uitspraak) blijkt dat oogmerk van de wetgever in 1988 met de introductie van de waarborgsom als eis - wel degelijk, expliciet - is om daarmee een drempel op te werpen, ten fine van het realiseren van het gestelde (tussen)doel, het niet te veel politieke partijen laten meedoen aan de 2e Kamerverkiezingen

K O E N E N

C.I.1.2: Omvang beperking: 1.2: Combinatie van wetsartikelen culminerend (wezenlijke) beperking in het algemeen/in casu voor anderen (ja/nee). Combinatie 2 eisen is wezenlijke beperking.

C.I.1.3: Omvang beperking: 1.3: Wezenlijke beperking mensenrecht in casu voor klager (ja/nee). Wezenlijke beperking in casu, in 2017: Deelname klager beperkt door elk van de twee eisen/combinatie 2 eisen.

Deze twee vragen zijn onbeantwoord gebleven. Klager (de Vrouwen Partij) heeft de combinatie van beperkingen ter zitting als (zelf) ondervonden beperking en toetsingspunt, met onderbouwing in een overgelegd stuk, naar voren gebracht. Ten onrechte is dit niet vermeld in het p.v. van de zitting. (Uit de geluidsopname van de zitting blijkt dat dit een onterechte omissie is.)

De Vrouwen Partij heeft niet kunnen voldoen aan de 2 cumulatieve eisen, door ontbreken geld en partijorganisatie. Daardoor is de lijst afgekeurd, zijnde een 100%/volledige, daarmee jegens klager uiteraard wezenlijke beperking van het passief kiesrecht.

C.I.1 Eindconclusies: Ten onrechte heeft de ABRvS niet vastgesteld dat er in het algemeen/in casu voor klager en andere politieke partijen sprake is van een wezenlijke beperking van het passief kiesrecht, beschermd in art. 3 Protocol 1 EVRM, door de eis in art. H12 Kieswet van betaling van een waarborgsom, alsmede dat deze beperking het doel is van de wetgever. Van de drie feitelijke vragen of de wettelijke waarborgsom eis een wezenlijke beperking is, vragen die (juist) beantwoord dienden te worden, heeft de ABRvS slechts vraag 1.1. beantwoord (in de TROTS zaak, niet in de Vrouwen Partij zaak). Drie fouten van de ABRvS in het antwoord op vraag 1.1. zijn overtuigend aangetoond: (a) het gegeven antwoord van de ABRvS is onjuist, (b) de analyse van de ABRvS is onzuiver, (c) miskennis ABRvS van het wethistorische feit dat de wetgever juist een beperking beoogd heeft. Het antwoord op vraag 1.1 is daarnaast inhoudelijk evident een arbitrair oordeel, vallend hierna onder toetsingscriterium 6. Nu plicht 4 de vastgestelde i.c. vereiste toetsingsintensiteit aanzienlijk (ruim) boven dat van het marginale toetsing/beoordeling niveau van toetsing ligt, een aanzienlijk strengere, grondigere en ruimere analyse geboden was dan de analyse indien een marginale toetsing/beoordeling volstond, zijn de drie geconstateerde fouten in de uitspraak in het antwoord op vraag 1.1, het niet beantwoorden van vraag 1.2 en 1.3 juridisch des te ernstiger, verwijtbaarder.

B.I.2: Toetsingscriterium 2: **Legitiem doel wetsartikel (inclusief effectiviteit): (2.1)** Legitimiteit doel (2.2) effectiviteit

Dit zijn twee criteria waaraan de beperking dienden te worden getoetst, die (juist) beantwoord dienden te worden. De ABRvS heeft in beide zaken wel aan criterium 2.1 getoetst, niet aan 2.2.

B.I.2.1: **Legitiem doel wetsartikel (inclusief effectiviteit): (2.1)** Legitimiteit doel

K O E N E N

Uitspraken 13 februari 2017: Uitspraak Vrouwen Partij/TROTS: De ABRvS is van oordeel dat sprake is van een objectief en legitiem doel, dat de beperking in de vorm van een verplichting tot het betalen van een waarborgsom dient. Onderbouwd wordt dit oordeel met een verwijzing naar de ontstaansgeschiedenis van de Kieswet. Citaat uitspraak Vrouwen Partij (3.3.), TROTS (3.4): "Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen in de hiervoor genoemde uitspraak van 24 april 2014, dient de beperking in de vorm van een verplichting tot het betalen van een waarborgsom, gelet op hetgeen daarover in de geschiedenis van de totstandkoming van de Kieswet (Kamerstukken II, 1987/88, 20 264, nr. 3, blz. 45 en 46) is vermeld, een objectief en legitiem doel." Citaat uitspraak 24 april 2014, accentuering klager: "3.4. Naar het oordeel van de Afdeling dient de beperking een objectief en legitiem doel. Uit de geschiedenis van de totstandkoming van de Kieswet (Kamerstukken II, 1987/88, 20 264, nr. 3, blz. 45 en 46) volgt dat de wetgever, teneinde het aantal in te dienen kandidatenlijsten enigszins te beperken en daardoor de keuze voor de kiezers overzichtelijk te houden, in de Kieswet heeft bepaald dat groeperingen (...) bij de indiening van een kandidatenlijst voor de verkiezingen van de vertegenwoordigende organen een waarborgsom dienen te storten. Daarbij is naar voren gebracht dat een te groot aantal kandidatenlijsten bovendien met zich brengt dat stembiljetten door hun omvang steeds minder hanteerbaar worden, hetgeen ook consequenties heeft voor het stemgeheim, en dat stemmachines in bepaalde gevallen onbruikbaar zullen worden. Onder verwijzing naar de uitspraak van 22 juni 2011 wordt overwogen dat uit deze totstandkomingsgeschiedenis blijkt dat het invoeren van een waarborgsom die vervalt aan de Staat, samenhangt met de keuze van de wetgever om het aantal kandidatenlijsten enigszins te beperken en de keuze voor de kiezer overzichtelijk te houden, mede met het oog op de bruikbaarheid van stembiljetten en stemmachines. (...) Naar het oordeel van de Afdeling dient de beperking een objectief en legitiem doel."

B.I.2.2: Legitiem doel wetsartikel (inclusief effectiviteit): (2.2) effectiviteit

Uitspraken 13 februari 2017: Geen oordeel van de ABRvS in beide uitspraken of de waarborgsom een effectief middel is.

C.I.2.1: Legitiem doel wetsartikel (inclusief effectiviteit): (2.1) Legitimiteit doel

Betoog Klager: Vier fouten van de ABRvS zijn vaststelbaar: (a) basis voor het legitimeitoordeel is een n.v.t. zijnde EHRM-uitspraak (b) de i.c. vereiste toetsingintensiteit is niet erkend/gehanteerd door de ABRvS, (c) miskennis door de ABRvS van een belangrijk uitgangspunt van de Kieswet, (d) miskennis door de ABRvS van een belangrijk standpunt wetgever. Daarbij vermeld (e) toetsingscriterium 6 adaat een actueel oordeel, op basis van de huidige feiten ontbreekt.

ad a: Basis voor het legitimeitoordeel is een n.v.t. zijnde EHRM-uitspraak: De ABRvS baseert zijn oordeel dat de beperking door het verplicht stellen van een waarborgsom mede op een uitspraak van het EHRM in een zaak tegen Bulgarije. Citaat uitspraak Vrouwen Partij (3.4), TROTS (3.5): "Gelet op het vorenstaande is van een ontoelaatbare beperking van het passief kiesrecht geen sprake. Steun voor dit oordeel vindt de Afdeling in het arrest van het EHRM van 6 november 2012 in zaak nr. 30386/05, Ekoglasnost tegen Bulgarije (...)." Zoals

K O E N E N

het EHRM echter veelvuldig heeft geoordeeld, kan hetgeen in het ene land als legitieme beperking is geoordeeld dat (desondanks) niet zijn in een ander land. Het is daarom onjuist dat de ABRvS zijn oordeel ter zake mede baseert, zonder enige op de Nederlandse situatie betrekking hebbende eigen inhoudelijke overweging, anders dan een citaat uit de MvT, op het oordeel van het EHRM over de legitimiteit van een dergelijke beperking in Bulgarije.

#Citaat 48: (EHRM) Maatregelen die in één land geen EVRM-schending zijn, zijn dat in een ander land soms wel. Wat acceptabel is in land 1, is soms niet acceptabel EVRM-rechtelijk in land 2. (Klager) Consequentie is dat een rechter niet kan volstaan met te verwijzen naar een EHRM-uitspraak uit een ander land, zoals de ABRvS i.c. doet.

ad b: De i.c. vereiste toetsingintensiteit is niet erkend/gehanteerd door de ABRvS: In de uitspraak ontbreekt een eigen analyse door de ABRvS van de legitimiteit van de doelstelling(en) van wetgever in de MvT van 1988/1989 vermeld met de beperking. Gesteld is slechts dat sprake is van een legitiem doel. Verwezen wordt naar een eerdere uitspraak van de ABRvS uit 2014, waarin uit deze MvT is geparafraseerd. Niet duidelijk is welk doel van de wetgever legitiem is geacht door de ABRvS. Is dat doel het beperken van het aantal kandidatenlijsten, dat legitiem is geacht, of is dat het door de wetgever genoemde drietal achterliggende redenen/doelen voor die gewenste beperking? Hoewel de ABRvS spreekt van 'doel' (enkelvoud), is duidelijk dat het oordeel over de legitimiteit (al dan niet) van het doel van het beperken van het aantal kandidatenlijsten vereist een (juiste) beoordeling van de legitimiteit van de door de wetgever in 1988/1989 opgegeven achterliggende redenen/doelen. Door verwijzing naar de uitspraak van 2014 zijn deze achterliggende doelen slechts genoemd, maar niet beoordeeld. Te meer nu de i.c. vereiste toetsingsintensiteit tot een strengere, ruimere en grondigere analyse verplicht dan de analyse die bij uitsluitend marginale toetsing volstaat, had de beoordeling/analyse van deze achterliggende redenen/doelen streng, ruim en grondig dienen te zijn. Zelfs een analyse op het niveau van een marginale toetsing ontbreekt echter i.c. in de uitspraak. De i.c. vereiste toetsingintensiteit is niet erkend/gehanteerd door de ABRvS. Bij die analyse had het hierna genoemde uitgangspunt van de Kieswet (ad c, hieronder), een belangrijk standpunt van de wetgever (ad d, hieronder) en de huidige feiten (ad e, hieronder) betrokken dienen te worden.

ad c: Miskenning ABRvS van een belangrijk uitgangspunt van de Kieswet: Verzuimd is een belangrijk uitgangspunt van de Kieswet, i.c. van toepassing, vast te stellen als bestaand en relevant om te betrekken in de beoordeling (plicht 1, hierboven). Een belangrijk uitgangspunt in de Kieswet vormt de fictie dat de kandidatenlijsten worden ingediend door individuele kiezers en **niet door politieke partijen**. Dit uitgangspunt is van belang om de **toegang tot de verkiezingen ook voor de niet in partijverband georganiseerde kiezers** mogelijk te maken. Op grond van dit uitgangspunt van de Kieswet is het juridisch niet meer mogelijk gelijktijdig als eis/doel te stellen dat er tenminste een (minimaal) partijapparaat moet zijn, waardoor dan pas (daarmee) de ondersteuningsverklaringen binnen kunnen komen (verkregen). Deze miskening door de wetgever van dit belangrijke uitgangspunt van de Kieswet, dat het ook voor niet in partijverband georganiseerde kiezers mogelijk moet zijn om deel te kunnen nemen aan de verkiezingen, betekent dat het gestelde doel (het voorkomen dat te veel partijen mee kunnen doen aan de verkiezingen)

K O E N E N

niet als legitiem beoordeeld kan worden, door wetgever of rechter. Dit doel is daarmee ook niet meer als legitiem doel voor de beperking van het kiesrecht door de wettelijk verplichte waarborgsom te beschouwen.

Ad d: Miskening ABRvS van een belangrijk standpunt wetgever: De ABRvS heeft miskend, dat het standpunt van de wetgever is, dat de financiële draagkracht van een groepering niet bepalend mag zijn voor de mogelijkheid van deelname aan de verkiezingen. (MvT 25227, citaat: "De Raad is van oordeel dat de omvang van de aanhang en niet de financiële draagkracht van een groepering bepalend dient te zijn voor de mogelijkheid van deelname aan de verkiezingen. Ik deel dit standpunt van de Kiesraad (...).") Gelet hierop is het wetsartikel dat de plicht tot betalen van een waarborgsom bevat onrechtmatig (niet legitiem), in en voor die gevallen, waarin het niet kunnen betalen van deze waarborgsom betekent dat niet aan de verkiezingen meegedaan kan worden. Dat geldt i.c. voor klager. De ABRvS had derhalve niet mogen nalaten dit standpunt van wetgever bij zijn oordeel over de legitimiteit van het wetsartikel dienen te betrekken.

ad e: Geen actueel oordeel: De ABRvS heeft voor beoordeling van de legitimiteit van het doel van de beperking volstaan, door het doel dat de wetgever initieel heeft geformuleerd (t.t.v. het ontstaan van de wetsartikel in 1988/1989) te beoordelen op legitimiteit. Gelet op toetsingscriterium 5 had hiermee niet mogen worden volstaan, maar een actueel oordeel, op basis van de wetshistorische feiten 1989-heden moeten nemen. Dit te meer, nu er initieel of daarna geen EVRM-toetsing door de wetgever heeft plaatsgevonden. Vide hierover verder onder klacht 2.2.

C.1.2.2: Legitiem doel wetsartikel (inclusief effectiviteit): (2.2) Effectiviteit

De ABRvS heeft de wettelijke beperking (waarborgsom als drempel) niet op effectiviteit getoetst. Het voldoen aan deze eis, in samenhang met de ondersteuningsverklaringen, veronderstelt volgens de wetgever dat dan sprake is van een niet frivole partij, een partij met maatschappelijk draagvlak. Twee bewijzen van niet vaststaande effectiviteit, deugdelijkheid van deze wettelijke eis: (1e bewijs) SGP, thans gevestigde partij, die ondanks het betalen van de waarborgsom en het indienen van ondersteuningsverklaringen in opvolgende verkiezingen geen zetel behaalde. Dus is het wel slagen daarin geen effectieve, deugdelijke 'test'. (2e) Gevestigde partijen (sympathisanten), met reeds behaalde zetel, die dus vaststaand wel draagvlak hebben, lukte het soms toch niet (toen dit nog verplicht was ook voor gekozen partijen) om die ondersteuningsverklaringen te verzamelen. Dus is het niet slagen daarin geen effectieve, deugdelijke 'test'. Het bewijst immers niet (in alle gevallen) dat er geen voldoende maatschappelijk draagvlak of voldoende partijorganisatie is.

#Citaat 49: (Wetshistorisch feit) 1e bewijs ineffectief middel: SGP, thans gevestigde partij lukte het meermaals niet de kiesdrempel te halen.

#Citaat 50: (Wetshistorisch feit) 2e bewijs ineffectief middel: Onvoldoende bereidwilligheid bij sympathisanten (van gevestigde partijen) om ondersteuningsverklaringen te realiseren is oorzaak van niet 'halen' van de ondersteuningsverklaringen. (Klager) Daaruit blijkt dat het

K O E N E N

niet 'halen' door een niet gevestigde partij, niet steeds als oorzaak hoeft te hebben onvoldoende draagvlak. Dus is het verplicht stellen van ondersteuningsverklaringen geen effectief, maar een inferieur wettelijk middel om 'het kaf van het koren te scheiden'. Het nog niet/onvoldoende hebben van een politieke partijapparaat/organisatie, naast onvoldoende bereidheid bij sympathisanten zijn **twee mogelijke oorzaken** van het niet slagen in verkrijgen van ondersteuningsverklaringen. Dit bewijst dat het niet lukken om de verklaringen te verzamelen niet steeds als oorzaak heeft dat er geen draagvlak is.

B.1.3: Toetsingscriterium 3: **Proportionaliteit (inclusief subsidiariteit)**: (3.1) proportionaliteit, (3.2) Subsidiariteit

Dit zijn twee criteria waaraan de beperking dienden te worden getoetst, die (juist) beantwoord dienden te worden. De ABRvS stelt in beide zaken aan criterium 3.1 getoetst te hebben. Criterium 3.2 is niet vermeld in de uitspraak.

B.1.3.1: **Proportionaliteit (inclusief subsidiariteit)**: (3.1) proportionaliteit

Uitspraak Vrouwen Partij (3.4), TROTS (3.5), accentuering klager : "Deze beperking van het passief kiesrecht is naar het oordeel van de Afdeling ook proportioneel. De waarborgsom vormt, gelet op de hoogte ervan in relatie tot de hoogte van het gemiddelde jaarinkomen in Nederland, geen wezenlijke belemmering voor een politieke groepering om deel te nemen aan de verkiezingen. Daarbij is van belang dat de waarborgsom niet per kandidaat is vereist. Derhalve wordt het passief kiesrecht in essentie niet aangetast. (*Klager: de vorige volzin ontbreekt in de TROTS uitspraak*.) Dat van de 28 politieke groeperingen die voor deze verkiezingen een geldige kandidatenlijst hebben ingeleverd een substantieel deel voor de eerste keer deelneemt aan de Tweede Kamerverkiezingen, illustreert dat het voldoen van een waarborgsom ook feitelijk geen wezenlijke belemmering voor nieuwe politieke groeperingen vormt om deel te nemen aan de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer."

B.1.3.2: **Proportionaliteit (inclusief subsidiariteit)**: (3.2) Subsidiariteit

Uitspraken 13 februari 2017: Geen oordeel van de ABRvS in beide uitspraken over de subsidiariteit.

C.1.3.1: **Proportionaliteit (inclusief subsidiariteit)**: (3.1) proportionaliteit

Betoog Klager: Twee fouten van de ABRvS zijn vaststelbaar: (a) Onjuiste en onvolledige vaststelling van de mate van beperking (b) geen werkelijke beoordeling van de proportionaliteit (de vraag of de indringendheid van de maatregel in redelijke verhouding staat tot het ermee beoogde doel).

Ad a: Onjuiste en onvolledige vaststelling van de mate van beperking

De onjuistheid is i.c. zowel normatief als feitelijk van aard. Normatief onjuist, omdat beoordeling niet slechts in het algemeen, maar ook in het concrete geval voor de

K O E N E N

rechtzoekende of sprake is van een wezenlijke beperking diende plaats te vinden. De ABRvS heeft volstaan met een beoordeling in het algemeen, zo blijkt uit de uitspraak.

De feitelijke onjuistheid van de beoordeling in het algemeen is al aangetoond (hierboven). Dat mogelijk voor een aantal andere partijen het betalen van de waarborgsom mogelijk is, laat onverlet dat dit voor een waarschijnlijk groter aantal andere partijen niet mogelijk is gebleken. De onvolledigheid van de vaststelling staat vast, omdat in de uitspraak een overweging op dit voor klager zelf (ook) zo is. Door de Vrouwen Partij is gesteld, dat de

waarborgsom feitelijk een drempel betekent, in combinatie met de eis van de ondersteuningsverklaringen voor veel partijen, waaronder klager zelf, feitelijk onmogelijk is. Hierover ontbreekt een reactie/overweging in de uitspraak. Tot slot is ten onrechte niet onderkend, dat uitsluiting van deelname (door ongeldigverklaring van de kieslijst op grond van het wetsartikel dat die ongeldigverklaring sanctioneert) per definitie, in alle gevallen van ongeldigverklaring, vaststaande een wezenlijke beperking is van het passief kiesrecht. Immers deelname aan de verkiezingen is daardoor dan niet meer mogelijk.

Ad b: Geen werkelijke beoordeling van de proportionaliteit (de vraag of de indringendheid van de maatregel in redelijke verhouding staat tot het ermee beoogde doel).

De toets of de indringendheid van de maatregel in redelijke verhouding staat tot het ermee beoogde doel is niet uitgevoerd. Vaststaand ontbreekt de beoordeling van de proportionaliteit, nu deze vraag niet is gesteld. Hoewel op zichzelf verklaarbaar, door de onjuiste gedachte dat de waarborgsom eis haalbaar is, omdat tenminste een aantal partijen dit wel betaald kon worden, had de proportionaliteit wel beoordeeld moeten worden door beantwoording van deze vraag, omdat evident is, maar ten onrechte niet onderkend, dat uitsluiting van deelname (door ongeldigverklaring van de kieslijst op grond van het wetsartikel dat die ongeldigverklaring sanctioneert) per definitie, in alle gevallen van ongeldigverklaring, vaststaande een wezenlijke beperking is van het passief kiesrecht.

C.1.3.2: Proportionaliteit (inclusief subsidiariteit): (3.2) Subsidiariteit

Betoog klager: Geen oordeel van de ABRvS in beide uitspraken over de subsidiariteit. Dit ten onrechte. De Kieswetsartikelen die twee kiesdrempels inhouden (waarborgsom en de ondersteuningsverklaringen) zijn beide, ieder voor zich, in strijd met het subsidiariteitsbeginsel. Dit vanwege het bestaan van een alternatief. Door het bestaan thans van een nieuw stembiljet en het afschaffen van de stemmachines is de noodzaak tot het weren van te veel politieke partijen bij het meedoen aan de verkiezingen komen te vervallen. De ABRvS had dienen te oordelen dat de waarborgsom bepaling van 1988 sinds een aantal jaren, doordat er een nieuw stembiljet is gemaakt en de stemmachines inmiddels zijn afgeschaft, niet meer nodig is. Althans niet meer voor het in 1988 vastgestelde doel daarvan (het beperken van het aantal deelnemende partijen aan de verkiezingen), dat de ABRvS noemt als legitiem doel. Omdat de achterliggende redenen/doelen voor dat doel in 1988 vastgesteld (verwarring door onoverzichtelijk stembiljet, stemgeheim en vastlopen van stemmachines) niet meer bestaan, is de instandhouding van dat doel om die redenen niet rechtmatig meer. Gegeven de i.v. vereiste hogere toetsingsintensiteit, die de ABRvS had

K O E N E N

dienen te hanteren (ook) bij toetsing aan dit criterium had deze vaststelling in de uitspraak moeten staan, althans enkele zorgvuldige overwegingen daarover in ieder geval niet mogen ontbreken. Ten minste had de rechter op het bestaan van dit nieuwe stembiljet, daarmee van de plicht van de wetgever tot het snel in gebruik nemen van dat biljet moeten wijzen, op straffe van het ontvallen van de legitimatie van de gekozen doelstelling voor de kiesdrempel waarborgsom.

B.I.4/C.I.4: Toetsingscriterium 4: **Arbitrair oordeel**

B.I.5/C.I.5: Toetsingscriterium 5: **Actueel oordeel**

Uit bovenstaande drie beoordelingen (B.I.1 t/m B.1.3) blijkt dat de toetsing door de ABRvS op een aantal punten arbitrair is, alsmede niet heeft plaatsgevonden met inachtneming van de relevante ontwikkelingen/huidige feiten van het kiessysteem/kiesstelsel. Zie daarvoor de feiten vermeld onder Klacht 2.

C.I.1 t/m C.I.5 Eindconclusie: Op alle vijf criteria is de toetsing ondermaats.

Ad B.II. Ondersteuningsverklaringen (art. H4, lid 1, letter d, Kieswet)

Dit artikel is in het geheel niet op verenigbaarheid met het EVRM getoetst door de ABRvS. De overweging in de uitspraak is, dat deze toetsing achterwege kan blijven, vanwege het feit dat de waarborgsom als eis stellen (volgens de ABRvS) niet onverenigbaar is met het EVRM, is echter geen afdoende argument om deze toetsing niet te verrichten. (Te meer nu al meermaals aan dit rechtscollege ter toetsing aan het EVRM zijn voorgelegd besluiten van de Kiesraad tot uitsluiting van deelname wegens het niet voldoen aan dit wetsartikel, houdende de eis van de ondersteuningsverklaringen.) Een groot gedeelte van de argumenten, onder I hierboven gesteld, zijn ook voor de beoordeling van dit Kieswetsartikel van belang. In casu is de kiesdrempel, die dit artikel voor klager feitelijk is geweest, die heeft geleid tot het (besluit van de Kiesraad) niet mogen deelnemen aan de 2e Kamer verkiezingen.

Ad B.III. Combinatie van deze twee artikelen (art. H12, lid 1, Kieswet en art. H4, lid 1, letter d, Kieswet)

De combinatie van deze twee artikelen in evenmin door de ABRvS op verenigbaarheid met het EVRM. Te meer nu ter zitting door de Vrouwen Partij is gesteld dat de combinatie van kiesdrempels, waaronder m.n. deze twee artikelen, tot effect heeft dat het passief recht wezenlijk wordt beperkt, daarom er strijd is met het EVRM, had deze toetsing door de ABRvS niet achterwege mogen blijven.

Ad Plicht 6: Belangenafweging beoordelingsplicht c.q. eigen belangenafweging uitvoeringsplicht (inclusief vaststelling van de i.c. juiste beoordelingsintensiteit (marginale toetsing of strengere toetsing))

#Citaat 51: (Doctrine) Plicht bestaat om beperking van het EVRM-recht in het concrete geval vast te stellen.

K O E N E N

A: Dit is de rechterlijke plicht tot het beoordelen van de belangenafweging door het bestuursorgaan in het besluit verricht, hetzij, indien niet verricht, tot het ambtshalve (uit eigen beweging, zelf) verrichten van een belangenafweging als rechter in het concrete geval. Art. 13 EVRM dwingt hiertoe, gegeven dat een toetsing aan het EVRM altijd verplicht tot een individuele belangenafweging. Indien gedaan, moet de rechter die toetsen, indien niet gedaan, moet de rechter die zelf uitvoeren. Daarbij moet de i.c. juiste beoordelingsintensiteit (marginale of strengere toetsing) worden vastgesteld en gehanteerd door de rechter.

Feiten, relevant t.b.v. belangenafweging: Directe belang: geen geld, geen voldoende partijorganisatie om twee eisen (waarborgsom, ondersteuningsverklaringen) te realiseren, daardoor zwaar benadeeld, wegens uitsluiting van deelname aan de 2e Kamer verkiezingen van 15 maart 2017. Onomkeerbaarheid schade: Niet kunnen meedoen aan verkiezingen is onherstelbare schade. Belangen van de samenleving bij het door de Vrouwen Partij wel meedoen aan de verkiezingen. De Vrouwen Partij had al eerder al 5.500 kiezers in Noord-Holland. Geëxtrapoleerd over heel Nederland is dat meer dan de kiesdeler. TROTS heeft al eerder meegedaan, toen 55.000 kiezers, dus is er bewijs van voor die partij voldoende maatschappelijk draagvlak. TROTS is vertegenwoordigd in diverse gemeenteraden, er is een partijorganisatie, dus geen frivole partij. Het weren van TROTS is dus niet legitiem.

B: In de uitspraak ontbreekt de ambtshalve belangenafweging. Daarnaast is niet bevestigd de juistheid van hetgeen klager heeft gesteld, dat het besluit van de Kiesraad onrechtmatig is, omdat daarin een belangenafweging ontbreekt. Zelfs een overweging ter zake is niet te vinden in de uitspraak.

C: Uit de uitspraak van de ABRvS van 10 februari 2017 blijkt dat deze plicht volledig niet is onderkend/nagekomen.

(Tot hier toelichting Klacht 1)

Ad Klacht 2: Schending EVRM/Protocol door de wetgever (vaststelling/instandhouding Kieswetsartikelen zonder EVRM toetsing): Klacht 2 bestaat uit twee onderdelen.

Klachtonderdeel 2.1: Schending van art. 1 EVRM, mogelijk tevens van art. 3 Protocol 1 EVRM door de wetgever, wegens het nalaten in/na 1988 nieuwe Kieswetsartikelen te toetsen op verenigbaarheid met art. 3 Protocol 1 EVRM. Klachtonderdeel 2.2: Schending van art. 1 EVRM, mogelijk tevens van art. 3. Protocol 1 EVRM, door de wetgever, wegens het nalaten na 1988 op diverse momenten bestaande Kieswetsartikelen, die (door gewijzigde omstandigheden) mogelijk/zeker een inbreuk op het EVRM zijn te herbeoordelen op mogelijke onverenigbaarheid met art. 3 Protocol 1 EVRM. Hierdoor hebben met het EVRM mogelijk strijdige wetsartikelen voortbestaan. De wetgever heeft die plichten sinds 1988 volledig chronisch geschonden. Ook m.b.t. andere wetten dan de Kieswet.

Ad Klachtonderdeel 2.1: Voorgenomen wetsartikelen niet toetsen aan EVRM: Schending van art 1 EVRM, mogelijk tevens van art. 3 Protocol 1 EVRM door de wetgever, wegens het nalaten in/na 1988 in de diverse MvT's en tijdens de parlementaire behandelingen

K O E N E N

van de nieuwe Kieswetsartikelen, die mogelijk een inbreuk op het EVRM zijn te toetsen op mogelijk onverenigbaarheid met art 3. Protocol 1 EVRM. Dit is de initiële, preventieve toetsingsplicht: Plicht wetgever tot toetsen voorgenomen wetsartikelen op verenigbaarheid met het EVRM.

Abc'tje, d.w.z. C (conclusie: schending EVRM) is direct, vlug vaststelbaar, op grond van A (norm) en B (feit).

A: Art 1 EVRM verplicht verdragsstaten nieuwe wetsartikelen te toetsen op mogelijk onverenigbaarheid met het EVRM. Dit is de initiële, preventieve toetsingsplicht.

#Citaat 52: (EHRM) Plicht bestaat tot beoordeling initieel van een maatregel van de wetgever op effecten/mogelijk inbreuk op EVRM-rechten

#Citaat 53: (Doctrine) Niet preventief toetsen door de wetgever van gewraakte Kieswet artikelen staat niet op zichzelf. Dat gebeurt veel vaker in Nederland.

B: In de MvT bij de wetwijzigingen waarin de waarborgsom en de ondersteuningsverklaringen zijn geïntroduceerd dan wel gewijzigd is nimmer getoetst op verenigbaarheid met het EVRM (of specifiek met art. 3 Protocol 1 EVRM).

C: Schending van art 1 EVRM door de wetgever staat vast, wegens het nalaten in/na 1988 in de diverse MvT's de nieuwe Kieswetsartikelen te toetsen op verenigbaarheid met het EVRM. Indien en voor zover de gewraakte Kieswetsartikelen schending inhouden van art. 3 Protocol 1 EVRM is ten onrechte nagelaten dit te constateren.

Ad Klachtonderdeel 2.2: Bestaande wetsartikelen niet toetsen aan EVRM: Schending van art 1 EVRM, mogelijk tevens van art. 3 Protocol 1 EVRM, door de wetgever wegens het nalaten na 1988 op diverse momenten bestaande Kieswetsartikelen, die initieel reeds c.q. thans (door gewijzigde omstandigheden) mogelijk/zeker een inbreuk op het EVRM zijn te toetsen op mogelijke onverenigbaarheid met art. 3 Protocol 1 EVRM.

A: Dit is de chronische, voortdurende herbeoordelingplicht: Plicht van de wetgever tot herbeoordeling bestaande wetgeving op mogelijke onverenigbaarheid met het EVRM, telkens indien daartoe reden is, mogelijk noodzakelijk is. Mogelijk noodzaak is vaststelbaar op grond van wetenschap bij de wetgever van EVRM-relevante feiten (wethistorische feiten, zoals het ontbreken van initiële toetsing door wetgever van wetsartikelen aan het EVRM, andere feiten). Onderdeel van de herbeoordelingplicht is de alertheidplicht: Plicht van de wetgever om alert te zijn op mogelijk bestaande noodzaak tot (her)beoordeling door de wetgever van bestaande wetsartikelen op verenigbaarheid met het EVRM.

#Citaat 54: (Doctrine) Art. 1 en art. 3 Protocol 1 EVRM gelden ook voor de wetgever.

#Citaat 55: (EHRM) Plicht bestaat tot herbeoordeling door de wetgever van een maatregel op effecten/inbreuk op EVRM-rechten, op grond van gewijzigde omstandigheden.

K O E N E N

#Citaat 56: (EHRM) Plicht bestaat tot herbeoordeling door de wetgever van een maatregel in het licht van de politieke evolutie van dat land.

#Citaat 57: (EHRM) Plicht bestaat tot herbeoordeling van een maatregel op effecten/inbreuk op EVRM-rechten. Noodzaak van een maatregel moet ook herbeoordeeld worden.

#Citaat 58: (EHRM) Plicht bestaat tot herbeoordeling door de wetgever van een maatregel op effecten/inbreuk op EVRM-rechten. Noodzaak van een maatregel moet ook beoordeeld worden in de context (ontwikkeling/stand van zaken) van het kiesrecht

B: Relevante nieuwe feiten, mogelijk reden voor herbeoordeling van diverse bestaande Kieswetsartikelen op verenigbaarheid met het EVRM zijn o.a. het afschaffen van de stemmachines en het bestaan van een nieuw stembiljet, waardoor de in 1988 door de wetgever gestelde argumenten (belangen) tot het beperken van het aantal politieke partijen dat deelneemt aan de verkiezingen mogelijk herbeoordeeld dienen te worden.

#Citaat 59: (Huidig feit) Ministeriële goedkeuring van het nieuwe, kleinere stembiljet, dat door Nederlandse kiezers in het buitenland wonend reeds gebruikt wordt.

#Citaat 60: (Wetshistorisch feit) Vanaf 2010 zijn stemmachines niet meer in gebruik in Nederland.

#Citaat 61: (Wetshistorisch feit) Nieuwe stembiljet model 1. (Klager) De RvS, als adviesorgaan van de wetgever, oordeelt impliciet, dat bij Model 1 het stemgeheim geen probleem is. (Klager) Geen enkele overweging van de RvS echter over het belang van het snel invoeren van het stembiljet om EVRM schending, feit sinds 1988 (invoering waarborgsom als wezenlijke beperking de facto), te beëindigen.

#Citaat 62.1: (Wetshistorisch feit) Het nieuwe stembiljet is begrijpelijk en goed bruikbaar.

#Citaat 62.2: (Wetshistorisch feit) Het nieuwe stembiljet is begrijpelijk, kleiner en beter te hanteren. zichzelf bestaat voor het vaststellen van een ander stembiljet dus al een wettelijke grondslag. Desalniettemin is in de Kieswet nauwkeurig vastgelegd op welke wijze de stembiljetten dienen te worden ingevuld en vooral hoe er moet worden geteld. Het is daarom onontkoombaar dat van sommige regels uit de Kieswet moet kunnen worden afgeweken om de experimenten op een zinvolle wijze vorm te geven.

#Citaat 63: (Wetshistorisch feit) Nieuwe stembiljet wettelijke doelen: Geen EVRM schending opheffend doel wordt door de wetgever vermeld. (Klager) Het besef van de plicht tot EVRM-conform handelen (art 1 EVRM) bij de wetgever is, daaruit blijkend, 0%.

#Citaat 64: (Wetshistorisch feit) Nieuwe stembiljet heeft een wettelijke grondslag sinds 2012. (Klager) Invoering daarvan had de Staat der Nederlanden, gegeven dat er een wezenlijke beperking is van EVRM mensenrecht van het passief kiesrecht tussen 2012 en 2017, snel/tijdig moeten regelen. Door dit nalaten, is er verwijtbare schending door de

K O E N E N

wetgever inmiddels sowieso, in 2017, van art. 3 Protocol 1 EVRM.

#Citaat 65: (Wethistorische feit) Nieuwe stembiljet. Zie Bijlage 1.

C: Plicht van de wetgever is tot herbeoordelen van de legitimiteit van alle gestelde doelen, tussendoelen en onderliggende/achterliggende einddoelen (deugdelijk/grondig/uberhaupt). Onderliggende, achterliggende doelen van het in 1988 door de wetgever gekozen tussendoel van het niet te veel partijen tot de verkiezingen willen toelaten zijn **pragmatisch**, niet principieel van aard. Achterliggende doelen: onduidelijkheid/verwarring kiezers en stemgeheim in gevaar door (te) groot stembiljet, naast vastlopen stemmachine ingeval van (te) veel partijen. Nu deze achterliggende doelen zijn vervallen (nieuw stembiljet, afschaffen stemmachines) is een hernieuwde democratische beoordeling van het niet te veel partijen willen toelaten, of dit wel of niet thans nog steeds een door het parlement legitiem doel/belang is, gewenst en juridisch geboden. Er is tot heden geen inhoudelijke, fundamentele discussie geweest in het parlement hierover. Zowel dit doel als de legitimiteit daarvan dient herbeoordeeld te worden op gewenstheid, thans, of in 2017 het parlement het oude doel (het niet teveel partijen tot de verkiezingen willen toelaten) wel of niet nog onderschrijft, waarom dit wel/niet op zichzelf, na het wegvallen van de noodzaak (wegvallen achterliggende doelen) daartoe, een gewenst doel/belang zou zijn. Voorafgaand aan (ten behoeve van) de toetsing van de twee wetsartikelen (waarborgsom en ondersteuningsverklaringen) aan art. 3 Protocol 1 EVRM, dient de legitimiteit van het in 1988 gestelde tussendoel van het niet te veel partijen tot de verkiezingen willen toelaten herbeoordeeld te worden. Dit had reeds lang moeten gebeuren, zeker na de vaststelling dat het nieuwe stembiljet de legitimatie van de achterliggende doelen is verdwenen. Daartoe hadden de regering en het parlement reeds langer de plicht om het initiatief te nemen.

Klacht 2.1/2.2: Eindconclusie: Voornoemde plichten (initiële toetsingsplicht, herbeoordelingplicht en de alertheidplicht) zijn alle drie ambtshalve plichten van de wetgever, voortvloeiend uit art. 1 EVRM nalevingplicht. De wetgever heeft die plichten sinds 1988 niet onderkend, daarmee art. 1 EVRM chronisch volledig geschonden.

Ad Klacht 3: Schending EVRM/Protocol door de Kiesraad (vaststelling besluit uitsluiting partij deelname verkiezingen): Schending van art. 1 EVRM, mogelijk tevens van art. 3 Protocol 1 EVRM door Kiesraad, door besluit 3 februari 2017 niet te toetsen aan het EVRM, inclusief nalaten belangenafweging, die verplicht voortvloeit uit art. 1 EVRM juncto art. 3 Protocol 1 EVRM.

Nadere toelichting Klacht 3: Schending van art. 1 EVRM, mogelijk tevens van art. 3 Protocol 1 EVRM door de Kiesraad, wegens het nalaten tot toetsen van door de Kiesraad toe te passen bestaande Kieswetsartikelen op verenigbaarheid met het EVRM. Deze plicht, op grond van art 1 EVRM en art. 94 Gw bestaand, ook voor bestuursorganen, verplicht tot toetsing van het eigen te nemen besluit van 3 februari 2017 aan art. 3 Protocol 1 EVRM/ander EVRM-recht. Uit het besluit van 3 februari blijkt dat de Kiesraad deze toetsing niet heeft verricht. Daarmee staat de schending van art. 1 EVRM vast. Onderdeel van deze toetsingsplicht is de belangenafwegingplicht: Plicht van het bestuursorgaan op grond van

K O E N E N

art. 1 EVRM en art. 1 EVRM juncto art. 3 Protocol 1 EVRM om een belangenafweging in het voorliggende geval te verrichten. Belangenafweging was i.c. nog meer geboden, gelet op de onomkeerbaarheid van de schade door het voorgenomen besluit.

#Citaat 66: (EHRM) Art. 1 en art. 3 Protocol 1 EVRM gelden ook voor de Nederlandse Kiesraad, als bestuursorgaan.

Ad Klacht 4: Schending EVRM/Protocol door de wetgever (vaststelling/instandhouding art. 120 Gw): Schending van art. 1 EVRM, art. 1 Protocol 15 EVRM en EVRM-rechtsbeginsel '*Rule of Law*' door de wetgever door de vaststelling en instandhouding van art. 120 Gw. Art. 120 Gw bestaat sinds 1983 t/m heden, voorsnog ook na heden. Sinds de vaststelling in 1983 van art. 120 Gw kan hierdoor al ruim dertig jaar plaatsvinden en vindt plaats schending van mensenrechten (vermeld in de Grondwet en het EVRM) middels wetgeving door de wetgever, zonder dat de rechter hiertegen iets kan/mag, tenzij schending van het EVRM is gesteld/vastgesteld.

Nadere toelichting Klacht 4: Schending art. 1 EVRM, art. 1 Protocol 15 EVRM en EVRM-rechtsbeginsel '*Rule of Law*' door de wetgever door de vaststelling en instandhouding van art. 120 Gw. De maximale verzekeringsplicht en resultaatsverplichting ex art. 1 EVRM en het subsidiariteitsbeginsel van art. 1 Protocol 15 EVRM impliceren (vestigen) een afschaffingsplicht voor wetgeving, die verminderde waarborging van EVRM-rechten veroorzaakt (i.c. plicht tot afschaffen art. 120 Gw). Subsidiariteitsbeginsel: Primaire taak verdragstaten om zelf, op nationaal niveau (nationale wetgever) ex art. 1 Protocol 15 EVRM juncto art. 1 EVRM de EVRM-rechten volledig te waarborgen/verzekeren en te garanderen. Afschaffingsplicht: Plicht om wetten af te schaffen, die na afschaffing (in)direct tot gevolg hebben dat de waarborging van EVRM-rechten toeneemt. De afschaffingsplicht vloeit daarmee voort uit de genoemde drie plichten. Afschaffen art. 120 Gw vermindert het voortbestaan in Nederland van wetten die de Grondwet (en daarmee vaak ook het EVRM) schenden. Bestaan van art. 120 Gw leidt tot voortbestaan in Nederland van wetten die de Grondwet (en daarmee vaak ook het EVRM) schenden. Daarmee is art. 120 Gw een met art. 1 EVRM strijdige wetsartikel. De '*Rule of Law*' is een algemeen rechtsbeginsel dat volgens het EVRM de verdragstaten in acht dienen te nemen. Het (voort)bestaan van art. 120 Gw is dan ook tevens in strijd met dit EVRM-rechtsbeginsel. Sinds de vaststelling in 1983 van art. 120 Gw kan hierdoor al ruim vijftig jaar plaatsvinden en vindt plaats schending van mensenrechten (vermeld in de Grondwet en het EVRM) middels wetgeving door de wetgever, zonder dat de rechter hiertegen iets kan/mag, tenzij schending van het EVRM is gesteld/vastgesteld.

#Citaat 67: (Nederlandse overheid) Het subsidiariteitsbeginsel is verankerd in art. 1 en 13 EVRM (oordeel Nederlandse overheid)

#Citaat 68: (Doctrine) Art. 1 EVRM plicht is een resultaatsverplichting.

#Citaat 69: (Nederlandse overheid) Consequentie van de resultaatverplichting (art. 1 EVRM) is, dat de rechter het bestuur strenger moet toetsen; dit is het veranderde oordeel van de Nederlandse overheid.

K O E N E N

#Citaat 70: (EVRM) Art. 1 Protocol 15 EVRM: „Bevestigend dat de Hoge Verdragsluitende Partijen, in overeenstemming met het beginsel van subsidiariteit, de primaire verantwoordelijkheid hebben de rechten en vrijheden die in dit Verdrag en de Protocollen daarbij zijn omschreven te waarborgen (...).”

#Citaat 71: (Doctrine) Het toetsingsverbod van art. 120 Grondwet draagt bij aan de relatief terughoudende rol van de rechter bij de toetsing aan het EVRM.

#Citaat 72: (Doctrine) Afschaffing van art. 120 Gw bevordert de naleving van het EVRM door een strengere toetsing van het EVRM op nationaal niveau.

Tekst klacht 4: Violation (schending) art. 1 EVRM/art. 1 Protocol 15 EVRM door art. 120 Gw door wetgever:

Klacht 4: Art 120 Gw is in strijd met art. 1 EVRM/art. 1 Protocol 15 EVRM en EVRM-rechtsbeginsel 'Rule of Law', op grond van de volgende overwegingen/schending constituerende argumenten, in onderling verband te beschouwen.

-1.1: **Art 120 Gw is in strijd met art. 1 EVRM/art. 1 Protocol 15 EVRM:** De maximale verzekeringsplicht en resultaatsverplichting ex art. 1 EVRM en het subsidiariteitsbeginsel van art. 1 Protocol 15 EVRM impliceren (vestigen) een afschaffingsplicht voor wetgeving, die verminderde waarborging van EVRM-rechten veroorzaakt (i.c. plicht tot afschaffen art. 120 Gw). Subsidiariteitsbeginsel: Primaire taak verdragstaten om zelf, op nationaal niveau (nationale wetgever) ex art. 1 Protocol 15 EVRM juncto art. 1 EVRM de EVRM-rechten volledig te waarborgen/verzekereren en te garanderen. Afschaffingsplicht: Plicht om wetten af te schaffen, die na afschaffing (in)direct tot gevolg hebben dat de waarborging van EVRM-rechten toeneemt. De afschaffingsplicht vloeit daarmee vaststaand voort uit de genoemde drie plichten. Afschaffen art. 120 Gw vermindert het voortbestaan in Nederland van wetten die de Grondwet (en daarmee vaak ook het EVRM) schenden. Bestaan van art. 120 Gw leidt tot voortbestaan in Nederland van wetten die de Grondwet (en daarmee vaak ook het EVRM) schenden. Daarmee is art. 120 Gw een met art. 1 EVRM strijdige wetsartikel.

-1.2: **Uitwerking art. 120 Gw is schending van art. 1 EVRM/art. 1 Protocol 15 EVRM:** Negatieve effecten art. 120 Gw: (1e) Omdat de meeste grondwettelijke mensenrechten tevens EVRM mensenrechten zijn, heeft art. 120 Gw vaststaand tenminste de volgende negatieve EVRM/EHRM-relevante effecten: (1e) Nederlandse wetten die een grondwettelijke mensenrecht schenden, schenden daarmee automatisch vaak een EVRM mensenrecht, zonder dat de Nederlandse rechter tegen de schending van dat grondwettelijke mensenrecht iets mag doen. (2e) Het door art. 120 Gw niet bij de Nederlandse rechter kunnen opkomen tegen inbreuken/schendingen van grondwettelijke mensenrechten door wetten impliceert, dat telkens indien een grondwettelijk mensenrecht (en daarmee een EVRM mensenrecht) geschaad wordt, het afhangt van of de Nederlandse rechter (wel en juist) toetst aan het EVRM, of de schending door de wet van EVRM-recht wordt beëindigd. **Verzekeringsplicht art. 1 EVRM:** Naleving van het EVRM wordt dan

K O E N E N

ook meer verzekerd door afschaffing van art. 120 Gw, minder verzekerd door vaststelling en handhaving van art. 120 Gw. Elk doen of laten dat de volle werking van het EVRM vermindert is miskening van de verzekeringsplicht en garantieplicht van art. 1 EVRM. Art. 1 EVRM houdt ook in de positieve verplichting van de verdragsstaten om datgene te doen waardoor beëindiging van EVRM-schendingen toeneemt. **Resultaatsverplichting art. 1 EVRM:** Vide 'Het EVRM als integraal onderdeel van het Nederlandse materiële bestuursrecht Mr. T. Barkhuysen, VAR Preadvies, 2004', pag. 31, onderstreping klager: "2.4.2 (...) *Artikel 1 EVRM is een kernbepaling als het gaat om de uit het verdrag voortvloeiende verplichtingen en luidt als volgt: 'De Hoge Verdragsluitende Partijen verzekeren een ieder, die ressorteert onder hun rechtsmacht, de rechten en vrijheden die zijn vastgesteld in de Eerste Titel van dit Verdrag.'* Het gaat hier om een resultaatsverplichting: de rechten en vrijheden uit de Eerste Titel en – voorzover door hen geratificeerd – de aanvullende protocollen moeten door de verdragsstaten daadwerkelijk worden gewaarborgd." **Subsidiariteitsbeginsel:** De Nederlandse regering heeft bij de ratificatie van Protocol 15 EVRM in 2014 erkend, dat het subsidiariteitsbeginsel genoemd in artikel 1 van dat protocol stevig verankerd is op diverse plekken in het EVRM, onder meer in de **artikelen 1 EVRM** als een algemeen uitgangspunt. Conclusie: Afschaffen art. 120 Gw vermindert voortbestaan van wetten die de Grondwet (en daarmee vaak ook het EVRM) schenden. Bestaan van art. 120 Gw leidt tot voortbestaan van wetten die de Grondwet (en daarmee vaak ook het EVRM) schenden. Daarmee is art. 120 Gw een met art. 1 EVRM strijdige wetsartikel, het laten voortbestaan van art. 120 Gw eveneens in strijd met art. 1 EVRM.

-1.3: **Combinatie twee feiten (ondermaatse toetsing door Nederland (wetgever, bestuur, rechter) aan EVRM en laten voortbestaan door Nederlandse wetgever art. 120 Gw) verhoogt schending van art. 1 EVRM/art. 1 Protocol 15 EVRM:** Deze twee feiten gecombineerd is een verhoogde schending van art. 1 EVRM/art. 1 Protocol 15 EVRM. Immers, (feit 1) zolang (omdat) de toetsing van wetten en bestuursbesluiten op verenigbaarheid met het EVRM/Protocollen in Nederland nog steeds ondermaats plaatsvindt, (feit 2) art. 120 Gw voorkomt dat grondwettelijke mensenrechten toetsing van wetten, waardoor indien dat wel mocht gelijktijdig meestal ook (impliciet) EVRM-mensenrechten waarborging plaatsvindt, hangt de verzekering van de EVRM-rechten vaak volledig af (niet van de Nederlandse wetgever, maar) van de rechtzoekende, namelijk of de rechtzoekende wel/niet twee acties onderneemt: (1e) EVRM schending stellen bij de Nederlandse rechter, (2e) klacht indienen in Straatsburg, na ondermaatse rechterlijke toetsing. Dit door Nederland laten afhangen of bestaande verdragschendingen wordt vastgesteld en beëindigd van twee juridische acties te verrichten door ánderen, deze toevalligheid van of daarvoor voldoende doorzettingsvermogen is bij de rechtzoekenden, verdraagt zich niet met de drie plichten op de Nederlandse staat drukkende: de verzekeringsplicht en de resultaatsplicht van art. 1 EVRM, naast het subsidiariteitsbeginsel van art. 1 Protocol 15 EVRM. Conclusie: A fortiori, nu de Nederlandse werkelijkheid al decennia lang is ondermaatse toetsing door wetgever, bestuur en rechter van wetgeving/besluiten op EVRM conformiteit, is er EVRM-noodzaak/grond tot afschaffen van art. 120 Gw.

K O E N E N

-2.1: **Art. 120 Gw is schending EVRM-rechtsbeginsel 'Rule of Law'**: De *'Rule of Law'* is een algemeen rechtsbeginsel dat volgens het EVRM de verdragsstaten in acht dienen te nemen. Het (voort)bestaan van art. 120 Gw is dan ook in strijd met dit EVRM-rechtsbeginsel.

-2.2: **Uitwerking art. 120 Gw is schending EVRM-rechtsbeginsel 'Rule of Law'**: Geen *'Rule of Law'* (geen rechtstaat) is er immers gedeeltelijk in Nederland, namelijk voor wetten die de grondwet schenden. Grondwettelijke mensenrechten zijn in Nederland niet veilig tegen wetten van de Nederlandse wetgever, omdat er wetten kunnen zijn, die in strijd zijn met deze grondwettelijke mensenrechten, dus ongrondwettelijk kunnen zijn. Er is dan geen enkele rechtsbescherming bij de rechter daartegen, wegens het toetsingsverbod van art. 120 Gw. Steeds indien in Nederland een wet een grondwettelijk mensenrecht schendt, is daartegen, door het bestaan en werking van art. 120 Gw, geen rechtsbescherming. De *'Rule of Law'* bestaat in Nederland derhalve niet voor mensenrechten die in de grondwet staan: de wetgever kan feitelijk, door wetgeving de werking van de grondwettelijke mensenrechten te niet doen. Vide P. Cliteur, NJB 1989, pag. 1369 e.v. Argumenten voor en tegen constitutionele toetsing, onderstreping klager: *"Zeker bij Donner lijken de voorwaarden gunstig voor een verzet tegen onbeperkte wetgevingsmacht. Hij schrijft dat voor een democratische regering dezelfde eisen gelden als die sinds de achttiende eeuw überhaupt voor regeren gesteld zijn, namelijk dat het een regering under the Rule of law moet zijn."* Daarnaast vide Donner, A.M., 'De ontwikkeling van het democratisch denken', in: Thomassen (red.), J.J.'A., Democratie, theorie en praktijk, 1981, p. 43: *"Juist omdat er door de democratische overheden en meerderheden (en wie meerderheid worden wil) soms op gevaarlijke wijze met die gedachte wordt gespeeld, is er onder die regeringsvorm meer dan anders behoefte aan de handhaving van de eisen van" de rechtsstaat'."* Conclusie: De *'Rule of Law'* is een algemeen rechtsbeginsel dat volgens het EVRM de verdragsstaten in acht dienen te nemen. Het (voort)bestaan van art. 120 Gw is dan ook in strijd met dit EVRM-rechtsbeginsel.

-3: Eindconclusie: Het na afschaffing mogen beoordelen/vaststellen door de Nederlandse rechter van de onrechtmatigheid van Nederlandse wetten wegens schendingen van grondwettelijke mensenrechten, verlaagt/beëindigt daarmee in alle gevallen waarin de rechter voormelde schending vaststelt, gelijktijdig in substantiële mate (namelijk in alle gevallen dat dit mensenrecht een EVRM-recht is, hetgeen meestal het geval is) ook de (anders voortdurende) inbreuk op het EVRM. Nu vaststaand afschaffing van art. 120 Gw op diverse gronden, hierboven vermeld, juridisch geboden is, dient de Nederlandse overheid terstond na kennisneming de juistheid van het hierboven gestelde in te zien, daaraan direct gevolg te geven, zeker omdat i.c. afschaffing van art. 120 Gw impliceert wijziging van de grondwet, hetgeen vaststaand een langdurig proces vergt.

(Einde Onderdeel 2 Klaagschrift)

mr. L.H.W.M. Koenen
Professor Donderslaan 66
2035 EH Haarlem
Nederland

Mail: Koenen22@outlook.com